

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-040-03/2014
P/14/079

TEKST UJEDNOLICONY

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/079 – Odwadnianie nieczynnych zakładów górniczych prowadzone w związku z likwidacjami kopalń
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Marcin Wesoly, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92443 z dnia 30 grudnia 2014 r. 2. Anna Loppe, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92454 z dnia 9 stycznia 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Centralna Pompownia „Bolko” Sp. o.o. z siedzibą w Bytomiu, przy ul. Kruszcowej 5 ¹ , REGON 278060274 (dowód: akta kontroli str. 5)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Drzewiecki, Prezes Zarządu ² (dowód: akta kontroli str. 1495-1496)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Centralna Pompownia „Bolko” Sp. o.o. w okresie objętym kontrolą³ wykonywała zadania w zakresie rzeczowym zgodnym ze wskazanym w ustawie z dnia 17 lutego 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów i w ustawie o tym samym tytule z dnia 30 sierpnia 2013 r.⁴ oraz wynikającym z umów zawieranych z Ministrem Gospodarki o finansowanie dotacjami budżetu państwa działań po zakończeniu likwidacji byłych Zakładów Górniczo-Hutniczych „Orzeł Biały” w Bytomiu.

W kontrolowanej działalności CP Bolko, stwierdzono nieprawidłowości w szczególności polegające na naruszaniu przepisów bądź niestosowaniu ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵ przy udzielaniu zamówień publicznych, co dotyczyło ponad połowy (55,8%)⁶ wydatków Spółki w latach 2007-2014, sfinansowanych ze środków dotacji budżetowych. CP Bolko realizowała zadania w zakresie odwadniania wyrobisk nieczynnych kopalń rud cynku i ołowiu, do których wykonywania była zobowiązana, jednakże sposób udzielania przez Spółkę zamówień ze środków dotacji nie zapewniał zachowania zasad uczciwej konkurencji.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

1. Udzielenia zamówienia na „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód” (postępowanie nr 2/ZZWR/2008) w wyniku postępowania przeprowadzonego w trybie z wolnej ręki

¹ Zwana dalej także „Spółką” lub „CP Bolko”.

² Od 12 sierpnia 2008 r.

³ Lata 2007-2014, z uwzględnieniem informacji z lat wcześniejszych, niezbędnych do oceny kontrolowanej działalności.

⁴ Zadania określone w art. 3 ust. 4 pkt. 2, 6 i 7 ustawy z dnia 17 lutego 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (Dz.U. nr 64, poz. 446 ze zm.), a od 1 stycznia 2014 r. w art. 3 ust. 4 pkt. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (Dz.U. z 2013 r., poz. 1160), zwane dalej „ustawami o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów”.

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm., zwana dalej „ustawą Pzp”.

⁶ Tj. suma wydatków wynikających z trzech postępowań przetargowych, dotyczących prowadzenia usług odwadniania (27 646,1 tys. zł brutto) oraz wydatków na dostawę i usługi przesyłu energii elektrycznej (35 679,6 tys. zł brutto) do łącznej kwoty wydatków Spółki z dotacji (113 499,6 tys. zł).

na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy Pzp, zamiast w trybie konkurencyjnym, czym naruszono art. 7 ust. 1 i 3 ustawy Pzp, w związku z art. 10 tej ustawy.

2. Udzielenia dwóch zamówień na „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód” (postępowania nr 1/PO/2009 i nr PN/1/2013) z naruszeniem zasady uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców, określonej w art. 7 ust. 1. Ponadto, w postępowaniu nr 1/PO/2009 skrócono termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w tym postępowaniu, pomimo braku spełnienia przesłanek określonych w art. 49 ust. 3 ustawy Pzp.
3. Dokonywania zakupów energii elektrycznej oraz usług jej przesyłu z pominięciem uprzedniego obowiązku udzielenia zamówienia publicznego przy zastosowaniu przepisów ustawy Pzp, wynikającego z art. 3 ust. 1 pkt 3 tej ustawy oraz z zapisów umów o finansowaniu zadań wykonywanych przez CP Bolko ze środków dotacji⁷.
4. Niewyłączenia się Prezesa Spółki, działającego jako Kierownika Zamawiającego, z postępowania nr PN/4/2012 o udzielenie zamówienia publicznego na „Świadczenie usług w zakresie prac remontowo–naprawczych w obrębie całego kompleksu budynków, budowli, maszyn i urządzeń Centralnej Pompowni »Bolko« Sp. z o.o. w Bytomiu”, pomimo zaistnienia okoliczności powodujących konieczność wyłączenia go z przedmiotowego postępowania, czym naruszono art. 17 ust.1 pkt 4 ustawy Pzp. Jednocześnie Prezes Spółki nie złożył oświadczenia o istnieniu lub braku ww. okoliczności, wymaganego art. 17 ust. 2 ustawy Pzp.
5. Niegospodarnego wydatkowania dotacji budżetowych na usługi remontowe przeszło 20-letnich pomp odwadniających, których koszty zbliżone były do wartości rynkowych nowych urządzeń.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja i źródła finansowania odwadniania nieczynnych zakładów górniczych

Opis stanu faktycznego

1.1. CP Bolko prowadziła prace odwadniające w wyrobiskach po zlikwidowanych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. „niecki bytomskiej” wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód. Działania te zabezpieczały przed zatopieniem wyrobiska zakładów górniczych eksploatujących w niższych pokładach węgla kamiennego oraz zabezpieczały przed zalaniem niżej położone tereny Bytomia i Piekar Śląskich.

W latach 1978-1989 przeprowadzono proces likwidacji kopalń rud cynku i ołowiu ze względu na wyczerpywanie się ich przemysłowych zasobów. Jednocześnie, z uwagi na konieczność zabezpieczenia przed zatopieniem znajdujących się poniżej czynnych wyrobisk kopalń węgla kamiennego oraz niżej położonych obszarów na terenie Bytomia i Piekar Śląskich, zbudowano centralną pompownię odprowadzającą wody dołowe ze zrobów (zlikwidowanych wyrobisk) kopalń rudnych. W tym celu pogłębiono szyb "Bolko" z pierwotnej głębokości 100 m do 129,3 m, wykonano dwa chodniki wodne o łącznej długości 2325 m oraz zainstalowano w wyrobiskach rudnych przy tym szybie 13 pomp odwadniających. Centralna pompownia, ówczesnie należąca do Zakładów Górniczo-Hutniczych „Orzeł Biały” w Piekarach Śląskich, rozpoczęła pracę w czerwcu 1988 r., a 30 kwietnia 1990 r., po wyłączeniu ostatniej pompowni lokalnej, przejęła pompowanie wszystkich wód ze zrobów kopalń rud.

Dnia 18 grudnia 1991 r.⁸ dokonano przekształcenia ww. Zakładów z przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa. W 1995 r. Skarb Państwa

⁷ Umowy z dnia 1 lutego 2013 r. i z dnia 11 lutego 2014 r.

⁸ Aktem Rep. A. nr 11899/91.

wniósł akcje tej spółki do Narodowych Funduszy Inwestycyjnych⁹. W 2003 r. Polskie Przedsiębiorstwo Ekologiczne nabyło większościowy pakiet akcji spółki, a w 2008 r. spółka Desislava Investments s.a.r.l. (obecnie NEF Battery Holdings s.a.r.l.) przejęła większościowy pakiet akcji. W międzyczasie (w 2001 r.) Zakłady Górniczo-Hutnicze „Orzeł Biały” S.A. utworzyły spółkę zależną - Przedsiębiorstwo Usług Mechanicznych „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o.¹⁰, w której skład wchodziła centralna pompownia. Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o.o. została utworzona aktem założycielskim z dnia 19 maja 2003 r.¹¹ na bazie zorganizowanej części Przedsiębiorstwa Usług Mechanicznych „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o., które objęło wszystkie udziały w kapitale zakładowym nowo utworzonej Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 6-12, 14-15, 40, 42, 45-64, 787-802)

Do Spółki wniesiona została jako wkład niepieniężny infrastruktura centralnej pompowni „Bolko” o łącznej wartości 620,0 tys. zł, w tym tereny w Bytomiu i Piekarach Śląskich użytkowane wieczysto wraz z budynkami na nich położonymi (o łącznej wartości 595,0 tys. zł)¹² oraz środki trwałe i wyposażenie pompowni (o łącznej wartości 25,0 tys. zł). Kapitał zakładowy Spółki w wysokości 640,0 tys. zł został ponadto pokryty gotówką w kwocie 20,0 tys. zł. W kolejnych latach ww. kapitał został podwyższony do kwoty 1 255,5 tys. zł poprzez wniesienie wkładów pieniężnych i niepieniężnych¹³.

(dowód: akta kontroli str. 49-61, 65-86, 96-121)

1.2. Spółka w okresie objętym kontrolą realizowała ustawowe zadania¹⁴, polegające na zabezpieczeniu kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, opracowywaniu w tym zakresie, wymaganych na podstawie odrębnych przepisów, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz oraz finansowaniu kosztów ogólnego zarządu. Powyższe zgodne było z podstawowym przedmiotem jej działalności określonym w umowie Spółki¹⁵ oraz z umowami o finansowanie działań wykonanych po zakończeniu likwidacji byłych Zakładów Górniczo-Hutniczych „Orzeł Biały” w Bytomiu, realizowanych przez Centralną Pompownię Bolko Sp. z o.o. w Bytomiu¹⁶. Realizacja ww. zadań była finansowana dotacjami budżetu państwa, przekazywanymi przez Ministra Gospodarki na podstawie ustaw o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów oraz umów z tym dysponentem, stanowiącymi główny przychód Spółki¹⁷ oraz w znikomym zakresie środkami własnymi Spółki i przychodami z działań polikwidacyjnych¹⁸.

⁹ Zgodnie z poz. 22 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 sierpnia 1993 r. w sprawie określenia jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w celu wniesienia ich akcji lub udziałów do narodowych funduszy inwestycyjnych (Dz.U. nr 78, poz. 368 ze zm.).

¹⁰ Następnie: „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o., obecnie: „Pumech” Sp. z o.o. Spółka ta zwana jest dalej także „Pumech”.

¹¹ Rep. A nr 2795/2003. Spółka została wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego postanowieniem Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 11 sierpnia 2003 r.

¹² W wykonaniu zobowiązania zawartego w akcie założycielskim Spółki do wniesienia wkładu niepieniężnego, w dniu 19 maja 2003 r. PUM „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o. zawarł ze Spółką umowę przeniesienia na Spółkę prawa użytkowania wieczystego ww. gruntów oraz własności budynków i budowli (Rep. A Numer 2804/2003).

¹³ W dniu 20 lipca 2006 r. kapitał podwyższony z kwoty 640,0 tys. zł do kwoty 811,0 tys. zł, tj. o 171,0 tys. zł, z czego 55,0 tys. zł pokryto wkładem pieniężnym i 116,0 tys. zł wkładem niepieniężnym w postaci prawa użytkowania wieczystego działek położonych na terenie Bytomia i Piekar Śląskich (akty notarialne Rep. A 3241/2006 i 3246/2006). W dniu 20 czerwca 2007 r. kapitał podwyższony z kwoty 811,0 tys. zł do kwoty 1 141,0 tys. zł poprzez wniesienie wkładów pieniężnych w wysokości 330,0 tys. zł (uchwała nr 5 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki). W dniu 23 sierpnia 2013 r. kapitał podwyższony z kwoty 1 141,0 tys. zł do kwoty 1 255,5 tys. zł, tj. o 114,5 tys. zł poprzez wniesienie wkładu niepieniężnego w postaci prawa użytkowania wieczystego działek położonych na terenie Bytomia i Piekar Śląskich (akty notarialne Rep. A 2384/2013, 2389/2013 i 2395/2013).

¹⁴ Określone w art. 3 ust. 4 pkt. 2, 6 i 7 ustawy z dnia 17 lutego 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów, a od 1 stycznia 2014 r. w art. 3 ust. 4 pkt. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów.

¹⁵ Zgodnie z aktem założycielskim Spółki z 19 maja 2003 r. podstawowym przedmiotem działalności Spółki była: działalność usługowa w zakresie odwadniania nieczynnych wyrobisk pogórnich, pozostałe górnictwo i kopalnictwo gdzie indziej nie sklasyfikowane, działalność usługowa w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji maszyn dla górnictwa, kopalnictwa i budownictwa. Uchwałą nr 1 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 29 kwietnia 2010 r. podstawowy przedmiot działalności Spółki określono jako: pozostałe górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane, działalność usługowa wspomagająca pozostałe górnictwo i wydobywanie.

¹⁶ Umowa z 28 kwietnia 2006 r. (bez numeru) wraz z aneksami nr 1 do 16, umowa nr IV/00020/P/10095/2580/13/DGA z 1 lutego 2013 r. wraz z aneksem nr 1 oraz umowa nr IV/00012/P/10095/2580/14/DGA z 11 lutego 2014 r., zwane dalej „umowami z Ministrem Gospodarki”.

¹⁷ W rachunkach zysków i strat za okres objęty kontrolą Spółka wykazała, poza przychodami ujętymi w poz. „pozostałe przychody operacyjne – dotacje”, przychody ujęte w następujących pozycjach: „przychody netto ze sprzedaży produktów”, „zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych”, „inne przychody operacyjne” oraz „przychody finansowe” na łączną kwotę 3 460 329,38 zł, zawierające w szczególności przychody z tytułu amortyzacji środków trwałych nabytych ze środków dotacyjnych (w łącznej wysokości 2 001 848,17 zł), a także m.in. przychody związane ze zmianą rezerwy na świadczenia

(dowód: akta kontroli str. 50-51, 88, 122, 176, 196, 211, 227, 243, 259, 277, 363, 658, 709)

1.3. W okresie objętym kontrolą Spółka otrzymała dotacje w kwotach odpowiednio:

- w 2007 r. – 12 000,0 tys. zł, z czego wydatkowano 99,32%, tj. 11 918,9 tys. zł,
- w 2008 r. – 12 000,0 tys. zł, z czego wydatkowano 99,69%, tj. 11 963,2 tys. zł,
- w 2009 r. – 11 948,4 tys. zł, z czego wydatkowano 99,64%, tj. 11 905,3 tys. zł,
- w 2010 r. – 14 381,5 tys. zł, z czego wydatkowano 99,7%, tj. 14 338,4 tys. zł,
- w 2011 r. – 18 389,6 tys. zł, z czego wydatkowano 99,68%, tj. 18 330,2 tys. zł,
- w 2012 r. – 15 849,1 tys. zł, z czego wydatkowano 97,7%, tj. 15 484,3 tys. zł,
- w 2013 r. – 15 224,4 tys. zł, z czego wydatkowano 96,3%, tj. 14 661,7 tys. zł,
- w 2014 r. – 15 577,4 tys. zł, z czego wydatkowano 95,6%, tj. 14 896,8 tys. zł¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 123-163, 174, 194, 210, 226, 241, 258, 275, 658, 709, 806-808)

1.4. Wynik finansowy Spółki wykazany w rachunku zysków i strat za okres objęty kontrolą determinowały dwie pozycje: koszt wytworzenia sprzedanych produktów oraz pozostałe przychody operacyjne (dotacje). Spółka zysk netto wykazała jedynie w latach 2008-2009, w pozostałym okresie objętym kontrolą generując stratę²⁰. Suma aktywów Spółki uległa zwiększeniu z kwoty 3 069,8 tys. zł (stan na 1 stycznia 2007 r.) do kwoty 6 475,2 tys. zł (stan na 31 grudnia 2014 r.). Na powyższe wpływ miało głównie zwiększenie wartości netto środków trwałych z kwoty 985,6 tys. zł do kwoty 2 060,8 tys. zł oraz realizowane (lecz nieoddane jeszcze do użytkowania) inwestycje, których wartość wzrosła z kwoty 2 002,04 tys. zł do kwoty 3 543,5 tys. zł. Przeciętne zatrudnienie w Spółce kształtowało się na tym samym poziomie i wynosiło 10 osób.

(dowód: akta kontroli str. 364-638, 719-739)

1.5. Początkowo, wg *Strategii działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015*²¹ przyjęto, że wydzielona ze struktur Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.²² nowa spółka (Centralny Zakład Odwadniania Kopalń²³) podejmie działania „mające na celu przejęcie zadań Centralnej Pompowni »Bolko« sp. z o.o.”. Ostatecznie korektą *Strategii* z 7 października 2011 r. zrezygnowano z wydzielenia CZOK jako samodzielnej spółki, a skupienie w jednym podmiocie działań wykonywanych dotychczas przez SRK i CP Bolko, zostało wskazane jako zadanie spoczywające na SRK. Harmonogram realizacji najważniejszych działań *Strategii* (później *Programu*) nie określał terminu przejęcia zadań CP Bolko przez CZOK, a później przez SRK.

(dowód: akta kontroli str. 295-297, 3257-3258)

W dniu 21 października 2009 r. w Ministerstwie Gospodarki odbyło się spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Gospodarki, CP Bolko, Agencji Rozwoju Przemysłu Oddział Katowice oraz SRK, na którym ustalono, że Spółka przeprowadzi niezbędne rozpoznanie w kontekście możliwości przejęcia majątku i infrastruktury pompowni przez inny podmiot zajmujący się odwadnianiem wyrobisk górniczych.

(dowód: akta kontroli str. 299-303, 316)

W dniu 10 lutego 2010 r. rzeczoznawca majątkowy sporządził operat szacunkowy składników rzeczowego majątku trwałego Spółki, „w celach informacyjnych Zarządu Spółki”. Wartość majątku oszacowano na kwotę 27 595,4 tys. zł²⁴. Spółka poinformowała

---

pracownice, przychody uzyskane w związku ze szkodami górniczymi, przychody z odsprzedaży energii, dzierżawy gruntu, sprzedaży złomu, gruntów.

¹⁸ Wydatki na realizację ustawowych zadań Spółki zostały, poza dotacjami, pokryte z następujących źródeł: w 2007 r. – 125,31 zł (środki własne), w 2008 r. – 39,42 zł (środki własne), 122 zł (przychody z działań poliwadacyjnych), w 2013 r. – 0,65 zł (środki własne), w 2014 r. – 616,55 zł (środki własne).

¹⁹ Prezes Spółki wyjaśnił, że Spółka, z uwagi na nieterminowe otrzymywanie środków budżetowych, została obciążona przez kontrahentów odsetkami od nieregulowanych w terminie płatności (w latach 2007-2014) w łącznej kwocie 47 704,11 zł.

²⁰ 2007 r. (-)197 552,80 zł; 2008 r. 17 889,36 zł; 2009 r. 61 742,67 zł; 2010 r. (-)124 276,61 zł; 2011 r. (-)554,66 zł; 2012 r. (-)10 302 zł; 2013 r. (-)121 189,68 zł; 2014 r. (-)8 643,96 zł.

²¹ Przyjętej przez Radę Ministrów 31 lipca 2007 r. (po aktualizacjach określana jako „Program działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015”).

²² Zwaną dalej „SRK”.

²³ Będący w okresie objętym kontrolą zakładem funkcjonującym w strukturach SRK, zwany dalej „CZOK”.

²⁴ Dla nieruchomości zabudowanych oszacowano wartość odtworzeniową, do wyceny prawa użytkowania wieczystego gruntów niezabudowanych wykorzystano podejście porównawcze, szacując ich wartość rynkową, dla budowli technologicznych na powierzchni i na dole zastosowano podejście kosztowe szacując ich wartość odtworzeniową, dla pozostałych składników rzeczowego majątku trwałego (maszyn i kotłów energetycznych, maszyn, urządzeń i aparatów ogólnego stosowania, urządzeń branżowych, urządzeń technicznych oraz środków transportu) zastosowano podejście porównawcze – dla środków trwałych, dla których istnieje aktywny rynek i kosztowe dla pozostałych.

Ministerstwo Gospodarki²⁵, że „zasadniczym warunkiem ewentualnego zbycia majątku Spółki jest jego sprzedaż w cenach rynkowych”, co zostało zaakceptowane przez Ministerstwo²⁶, z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia dodatkowej wyceny majątku Spółki przez rzeczoznawcę ze strony SRK.

(dowód: akta kontroli str. 279-281, 316, 319, 774-786)

W dniu 13 września 2011 r. Ministerstwo Gospodarki przekazało ww. operat szacunkowy do SRK, z jednoczesnym zaleceniem podjęcia współpracy z CP Bolko w celu wypracowania wspólnego stanowiska odnośnie prac związanych ze zaktualizowaniem wyceny majątku Spółki. W tym celu SRK powołało Zespół złożony z ośmiu osób, o czym poinformowano Spółkę pismem z 7 października 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 326-333)

CP Bolko, pismem z 28 listopada 2011 r.²⁷, poinformowała SRK o braku możliwości podpisania notatki służbowej sporządzonej po spotkaniu obu stron w dniu 28 października 2011 r., z uwagi na jej fragment dotyczący planowanych spotkań „w celu określenia przedmiotu wyceny, tj. niezbędnego majątku do prowadzenia odwadniania wyrobisk”. Zdaniem Spółki przedmiotem wyceny winien być bowiem cały majątek CP Bolko. Pismem do Ministerstwa Gospodarki z 12 grudnia 2011 r.²⁸ Spółka podkreśliła, iż do nowopowstałej Spółki zostały wniesione wyłącznie składniki majątkowe nieodzowne i konieczne do prowadzenia odwadniania nieczynnych wyrobisk pogórnich, w związku z czym winny one zostać objęte wyceną.

(dowód: akta kontroli str. 335-336, 339-340, 641-642)

Pismem z 30 października 2012 r.²⁹ Spółka otrzymała od SRK zaproszenie na spotkanie, którego celem miało być m.in.: „podjęcie wspólnych działań w kierunku pełnej realizacji zapisów Programu działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015 w zakresie przejęcia przez SRK zadań CP Bolko”. Pismem z 20 grudnia 2012 r.³⁰, nawiązującym do odbytego spotkania, SRK poinformowało Spółkę, iż potwierdza zainteresowanie przejęciem zadań, z zastrzeżeniem, iż transakcja nabycia majątku CP Bolko nie może obejmować wyrobisk podziemnych oraz tych elementów wyrobisk, które nie mogą być od nich odłączone bez zmiany lub pogorszenia stanu tych wyrobisk. W odpowiedzi Spółka poinformowała³¹ m.in., że „(...) przedmiotem nabycia nie będą wyrobiska kopalniane po zlikwidowanych zakładach górniczych, wchodzących w skład nieistniejących Zakładów Górniczo-Hutniczych Orzeł Biały w Bytomiu, które w przeszłości prowadziły eksploatację złóż cynkowo-ołowiowych. Wyrobiska te nie są przedmiotem operatu szacunkowego (...)” oraz że „(...) pod ww. wyrobiskami, umiejscowione zostały wyrobiska stanowiące własność Centralnej Pompowni Bolko Sp. z o.o. służące do odwadniania (...)”. Prezes wyjaśnił, że Spółka w latach 2007-2014 nie była zobowiązana do odprowadzania podatku od nieruchomości od podziemnych wyrobisk.

W 2013 r. miały miejsce objazdy Spółki przez służby ruchowe Centralnego Zakładu Odwadniania Kopalń SRK oraz uzgadnianie dokumentacji z tym związanej.

(dowód: akta kontroli str. 343-345, 350-353, 643, 750)

Operatem szacunkowym z 17 marca 2014 r. wykonanym na zlecenie Spółki, (stanowiącym aktualizację operatu z 10 lutego 2010 r.), rzeczoznawca majątkowy określił wartość wskazanych składników rzeczowego majątku trwałego Spółki (przedmiotu wyceny³²) dla potrzeb ustalenia ceny sprzedaży na łączną kwotę 28 102,06 tys. zł³³. Pismem z 11 kwietnia 2014 r. Spółka poinformowała Ministerstwo Gospodarki oraz SRK o sporządzeniu ww. operatu. Przedmiotowy operat szacunkowy obejmował:

²⁵ Pismo nr 95/02/2011 z 11 lutego 2011 r.

²⁶ Pismo Dyrektora Departamentu Górnictwa Ministerstwa Gospodarki nr DGA-II-4119-2-1/13/11 z 13 maja 2011 r.

²⁷ Nr 649/11/2011.

²⁸ Nr 686/12/2011.

²⁹ Nr SRK/EA-200/1/12.

³⁰ Nr SRK/7304/20/2.

³¹ Pismo nr 58/01/2013 z 28 stycznia 2013 r.

³² Stan przedmiotu wyceny określono na dzień 28 lutego 2014 r.

³³ W operacie zastosowano metody wyceny składników majątkowych tożsame z metodami zastosowanymi w operacie szacunkowym z 10 lutego 2010 r.

- prawo użytkowania wieczystego gruntów o wartości 2 361,4 tys. zł, obejmujące 32 działki, w tym pięć działek wprowadzonych do Spółki jako wkład niepieniężny w momencie jej powstania³⁴;
- budynki o wartości 1 649,96 tys. zł, w tym pięć budynków wprowadzonych do Spółki jako wkład niepieniężny w momencie jej powstania (o wartości początkowej 0 zł), budynek ujawniony w 2009 r. w toku inwentaryzacji (o wartości początkowej 0 zł) oraz budynek nabyty w 2005 r. ze środków dotacji budżetowej za kwotę 144 516,86 zł;
- budowle o wartości 21 228,0 tys. zł, w tym 4 składniki nabyte w latach 2005-2012 ze środków dotacji budżetowej za łączną kwotę 278 438,04 zł³⁵. Pozostałe składniki majątku zostały wprowadzone do Spółki jako wkład niepieniężny w momencie jej powstania (o wartości początkowej 0 zł) lub ujawnione w 2009 r. w toku inwentaryzacji (o wartości początkowej 0 zł). Modernizacją, pokrytą ze środków dotacji budżetowej o łącznej wartości 164 656,93 zł, objęto dwa spośród ww. składników.
- pozostałe wskazane składniki rzeczowego majątku trwałego o wartości 2 862,7 tys. zł, w tym 40 składników nabytych w latach 2005-2013 ze środków dotacji budżetowej za łączną kwotę 1 848 500,58 zł. Pozostałe składniki majątku zostały wprowadzone do Spółki jako wkład niepieniężny w momencie jej powstania (o wartości początkowej 7 tys. zł³⁶) lub ujawnione w 2009 r. w toku inwentaryzacji (o wartości początkowej 0 zł). Jeden spośród ww. składników objęto modernizacją, sfinansowaną środkami dotacji budżetowej w wysokości 777 975,43 zł.

Operat szacunkowy z 17 marca 2014 r. obejmował składniki majątkowe nabyte lub zmodernizowane ze środków uzyskanych przez Spółkę z dotacji budżetowej w łącznej kwocie 3 214 087,80 zł. Umowy z Ministrem Gospodarki nie określały zasad dysponowania nabytymi (zmodernizowanymi) środkami trwałymi przez Spółkę³⁷.

(dowód: akta kontroli str. 123-163, 282-294, 354-355, 645-657)

Operat szacunkowy z 17 marca 2014 r. nie objął swym zakresem wyceny środków trwałych w budowie³⁸ o łącznej wartości na dzień 31 grudnia 2013 r. 3 194 486,35 zł. Przedmiotowe inwestycje realizowane były ze środków dotacji budżetowej.

(dowód: akta kontroli str. 282-284, 640)

1.6. Spółka nie składała własnych propozycji, ani nie opracowywała koncepcji (analiz) docelowej organizacji odwadniania nieczynnych kopalń, w szczególności uwzględniających moment, w którym dalsze finansowanie tych zadań ze środków publicznych może być ograniczone, gdyż jak wyjaśnił Prezes, nie było to wymagane. Komisja Europejska, decyzją z 15 października 2014 r.³⁹, uznała, że sposób finansowania odwadniania wyrobisk poeksploatacyjnych byłych kopalń metali nieżelaznych w Niece Bytomskiej spełnia łącznie cztery kryteria Altmark⁴⁰ i nie stanowi selektywnej korzyści dla Spółki, a tym samym nie stanowi pomocy państwa.

(dowód: akta kontroli str. 13-39, 659, 668)

W związku z realizacją koncepcji konsolidacji odwadniania wyrobisk górniczych w jednym podmiocie, Spółka poniosła koszty związane ze sporządzeniem i aktualizacją operatu

³⁴ Działka nr 3344/37 o pow. 389 m², działka nr 3394/37 o pow. 6 891 m² (powstała w wyniku podziału działki nr 3354/37), udział ¼ części w prawie użytkowania działki nr 3351/37 o pow. 676 m², działka nr 1934/36 o pow. 74 153 m² i działka nr 1695/64 o pow. 11 307 m². Pozostałe działki zostały wprowadzone do Spółki jako wkład niepieniężny w latach 2006 i 2013.

³⁵ Oświetlenie wokół osadników (nr inw. 4) o wartości 37 518,21 zł, ogrodzenie stacji dozowania mleczka (nr inw. 5) o wartości 91 650,13 zł, droga dojazdowa do otworu ewakuacyjnego przy ul. Kruszcowej (nr inw. 26) o wartości 44 500,00 zł oraz przyłącze wodociągowe do stacji oczyszczania wód (nr inw. 5/2012) o wartości 104 769,70 zł.

³⁶ Wartość środków trwałych i wyposażenia ujętych w tabeli nr III załącznika aktu założycielskiego Spółki określono na kwotę 25,0 tys. zł, z czego wartość centrali telefonicznej ELKOR wynosiła 18,0 tys. zł (zlikwidowana w 2007 r.) i wartość segmentu zaplecza socjalnego wynosiła 7,0 tys. zł (pozostałe składniki ujęto w księgach Spółki w wartości 0 zł).

³⁷ Np. w zakresie przechodzenia ich na własność Spółki, nieodpłatne użytkowanie itp.

³⁸ Środki trwałe w budowie: 1/ Modernizacja osadników, stacja uzdatniania wody przy ul. Lotników w Piekarach Śląskich, 2/ Modernizacja układu pomiarowo-rozliczeniowego energii elektrycznej rozdzielni 6kV nr 1 w CP Bolko przy ul. Kruszcowej.

³⁹ C(2014) 7283.

⁴⁰ Sprawa C-280/00, *Altmark Trans GmbH i Regierungspräsidium Magdeburg przeciwko Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, Rec. 2003, I-7747.

szacunkowego składników rzeczowego majątku trwałego w łącznej wysokości 41 020,00 zł sfinansowane ze środków własnych (źródła pozadotacyjnych)⁴¹.

(dowód: akta kontroli str. 341-342, 346-347, 757)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie zapewnienia źródeł finansowania realizowanych zadań w ramach istniejących uwarunkowań prawno-organizacyjnych.

2. Realizacja prowadzonego odwadniania nieczynnych wyrobisk górniczych

Opis stanu faktycznego

2.1. Likwidacja kolejnych kopalń węgla kamiennego w obrębie niecki bytomskiej oraz zmiany obszaru prowadzonej eksploatacji górniczej nie wpływały na wielkość dopływu wód do CP Bolko. Niezależnie od ilości dopływających wód są one w sposób ciągły odpompowywane. Po zakończeniu działalności wydobywczej kopalń węgla kamiennego w rejonie niecki bytomskiej, zabezpieczenie czynnych kopalń (eksploatujących w niższych pokładach węgiel kamienny) przed zagrożeniem ze strony zawodzionych wyrobisk rudnych nie będzie już czynnikiem determinującym obecnie prowadzone odwadnianie. Pozostanie wówczas jednak problem zagrożenia wodnego dla powierzchni terenów zurbanizowanych i rolnych, gdyż zaprzestanie odwadniania spowoduje wzrost zawodnienia terenów obniżonych wskutek eksploatacji górniczej i tworzenie podtopień i zalewisk.

(dowód: akta kontroli str. 668-669, 1514, 1520)

Problem ten wskazany został, m.in. w: „Opinii dotyczącej konieczności dalszego pompowania wody z wyrobisk rudnych Zakładów Górniczo-Hutniczych »Orzeł Biały« S.A.” opracowanej w 1999 r. przez Główny Instytut Górnictwa, w której stwierdzono, że: „Podstawowym uzasadnieniem utrzymywania odwadniania wyrobisk rudnych w aktualnych warunkach górniczych niecki bytomskiej jest zagrożenie wodne, jakie zatopienie tych wyrobisk spowodowałoby dla czynnych kopalń węgla. W przypadku zaprzestania odwadniania zrobów rudnych przez centralną popompownię przy szybie Bolko, rozpocznie się proces ich zatapiania i podnoszenie się zwierciadła wody w poziomie wodonośnym wapienia muszlowego w zasięgu całej niecki bytomskiej. (...) W wyniku długotrwałej eksploatacji pokładów węgla (...) prowadzonej z różnym natężeniem na całym obszarze niecki bytomskiej, powstały tu duże obniżenia powierzchni terenu, tworząc miejscami bezodpływowe niecki. Należy oczekiwać, że po zaprzestaniu odwadniania zrobów rudnych zwierciadło wody w połączonych poziomach wodonośnych wapienia muszlowego i czwartorzędu będzie zdążać do swego pierwotnego położenia, to jest do rzędnej ok. +265 m. Spowoduje to podtopienie terenów obniżonych, ponieważ lokalna kanalizacja deszczowa przypuszczalnie będzie niewystarczająca do odprowadzenia całości napływających wód. (...) Dodatkowym zjawiskiem, które przypuszczalnie wystąpi po zatopieniu wyrobisk rudnych (...) będzie zwiększone zagrożenie powodziowe w przypadku nawalnych deszczów.(...)”.

(dowód: akta kontroli str. 1536-1556)

2.2. Spółka w okresie objętym kontrolą, w celu uproszczenia i zracjonalizowania systemu odwadniania, dokonała skrócenia oraz wyłączenia z ruchu odcinków wyrobisk odwadniających. Decyzje o wyłączeniu z ruchu części wyrobisk odwadniających wynikały z bieżących analiz wpływu eksploatacji kopalń węgla na wyżej leżące wyrobiska odwadniające zroby porudne. Wyłączono z ruchu części następujących wyrobisk: skrócono przekop „Zachodni” z 1150 mb do 480 mb oraz skrócono w tym samym zakresie chodnik wodny „Zachodni”. Wyłączenie z ruchu części ww. wyrobisk ograniczyło nakłady związane z ich utrzymaniem (drożność, łączność, wentylacja itp.). Ponadto zlikwidowano poprzez otamowanie tamami murowymi wyrobisko tzw. „zajezdni lokomotyw”.

(dowód: akta kontroli str. 1623-1666)

2.3. CP Bolko w okresie objętym kontrolą nie współpracowała z SRK w zakresie ustalenia wzajemnego oddziaływania, prowadzonego przez obie spółki odpompowywania wód

⁴¹ Pismem nr DGA-II-4119-8/1/13 z 5 lutego 2013 r. Dyrektor Departamentu Górnictwa Ministerstwa Gospodarki poinformował Spółkę, że „koszty związane z ewentualnym przejęciem działań Spółki lub włączeniem jej w inne struktury, nie mieszczą się w kategorii zadań, które mogą być finansowane z dotacji budżetowej”.

z nieczynnych wyrobisk, gdyż jak wyjaśnił Prezes Spółki nie istniała taka potrzeba. Spółka odpompowywała wody ze zrobów porudnych, triasowych, sięgających poziomu terenu, natomiast SRK odpompowywała wody z utworów karbonu.

Budowa geologiczna obszaru niecki bytomskiej obejmuje, m.in.⁴²:

- warstwy skał triasowych, w tym poziomu wapienia muszlowego, w którym występują złoża rud cynku i ołowiu (warstwa ta stwarza dobre warunki do przewodzenia wody);
- warstwy gogolińskie o właściwościach izolacyjnych (powstrzymują wodę przed jej przedostawaniem się do niżej położonych warstw skalnych);
- warstwy karbonu produktywnego, w którym występują złoża węgla kamiennego (znajdują się one poniżej warstw skał triasowych i izolacyjnych warstw gogolińskich).

(dowód: akta kontroli str. 16, 670)

2.4. W okresie dopływów normalnych, tj. dopływów niestwarzających zagrożenia dla pewności i ciągłości ruchu CP Bolko, nie są ustalane formy bieżącej współpracy z przedsiębiorstwami górniczymi prowadzącymi wydobycie węgla. Natomiast współpraca, przekazywanie informacji i bieżący kontakt występuje pomiędzy Spółką a kopalniami węgla kamiennego, chronionymi przez pracę pompowni, w okresie zagrożenia bezpieczeństwa i pewności ruchu pompowni. Sytuacja taka zaistniała w 2010 r. w okresie występowania deszczy nawalnych powodujących ponadprzeciętne wysokie dopływy wód do pompowni „Bolko”.

(dowód: akta kontroli str. 670)

2.5. Dopływy wód do wyrobisk odwadnianych przez CP Bolko w poszczególnych latach wynosiły: w 2007 r. – 18,6 m³/min; w 2008 r. – 15,3 m³/min; w 2009 r. – 18,7 m³/min; w 2010 r. – 28,5 m³/min; w 2011 r. – 23,2 m³/min; w 2012 r. – 15,7 m³/min; w 2013 r. – 17,7 m³/min; w 2014 r. – 14,2 m³/min.

Skala prowadzonego w latach 2007-2014 przez CP Bolko odwadniania wyrobisk po zlikwidowanych kopalniach rud cynku i ołowiu wynosiła: w 2007 r. odpompowano 9,8 mln m³ wody; w 2008 r. – 8,1 mln m³; w 2009 r. – 9,8 mln m³; w 2010 r. – 15 mln m³; w 2011 r. – 12,2 mln m³; w 2012 r. – 8,3 mln m³; w 2013 r. – 9,3 mln m³; w 2014 r. – 7,5 mln m³.

(dowód: akta kontroli str. 670-671)

Poniesione przez CP Bolko koszty odwadniania ogółem kształtowały się w okresie objętym kontrolą natępująco: w 2007 r. – 10 308,1 tys. zł⁴³; w 2008 r. – 10 260,5 tys. zł⁴⁴; w 2009 r. – 10 823,8 tys. zł⁴⁵; w 2010 r. – 13 214,7 tys. zł⁴⁶; w 2011 r. – 12 968,7 tys. zł⁴⁷; w 2012 r. – 12 149,7 tys. zł⁴⁸; w 2013 r. – 12 010,2 tys. zł⁴⁹; w 2014 r. – 11 675,1 tys. zł⁵⁰.

Łączne koszty energii elektrycznej zużytej przez CP Bolko w latach 2007-2014 wynosiły: w 2007 r. – 2 894,1 tys. zł (10 121 MWh); w 2008 r. – 3 153,0 tys. zł (8735 MWh); w 2009 r. – 4 656,4 tys. zł (10 777 MWh); w 2010 r. – 6 669,9 tys. zł (16 272 MWh); w 2011 r. – 5 775,1 tys. zł (12 890 MWh); w 2012 r. – 4 508,6 tys. zł (9 538 MWh); w 2013 r. – 4 386,1 tys. zł (10 401 MWh); w 2014 r. – 3 636,5 tys. zł (8 367 MWh).

(dowód: akta kontroli str. 674, 808)

2.6. Działalność Spółki, w badanym okresie, polegała wyłącznie na odpompowywaniu wody z podziemnych wyrobisk po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu. CP Bolko nie prowadziła odwadniania niecek bezodpływowych przy pomocy infrastruktury pompowej zlokalizowanej na powierzchni terenu.

(dowód: akta kontroli str. 671)

2.7. Zadanie polegające na pracach odwadniających wyrobiska po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód ujęte było w latach 2007-2014

⁴² Opis wg decyzji KE z 15 października 2014 r. nr C(2014) 7283.

⁴³ W tym: 2 873,0 tys. zł – energia, 6 935,6 tys. zł – usługi obce, 499,5 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁴⁴ W tym: 3 116,8 tys. zł – energia, 6 815,3 tys. zł – usługi obce, 328,4 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁴⁵ W tym: 4 618,4 tys. zł – energia, 5 793,9 tys. zł – usługi obce, 411,5 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁴⁶ W tym: 6 638,7 tys. zł – energia, 5 940,9 tys. zł – usługi obce, 635,1 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁴⁷ W tym: 5 733,9 tys. zł – energia, 6 618,5 tys. zł – usługi obce, 616,3 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁴⁸ W tym: 4 464,8 tys. zł – energia, 7 304,3 tys. zł – usługi obce, 380,6 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁴⁹ W tym: 4 347,8 tys. zł – energia, 7 257,5 tys. zł – usługi obce, 404,9 tys. zł – pozostałe nakłady.

⁵⁰ W tym: 3 594,3 tys. zł – energia, 7 551,2 tys. zł – usługi obce, 529,6 tys. zł – pozostałe nakłady.

w „Rocznych planach działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych – Zakładów Górniczo Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez Centralną Pompownię Bolko Sp. z o.o. w Bytomiu”⁵¹.

Kontrolą objęto prawidłowość przeprowadzenia trzech poniższych postępowań o zamówienie publiczne na usługę odwadniania.

(dowód: akta kontroli str. 1667-1670)

- Postępowanie nr 2/ZZWR/2008 na „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. Niecki bytomskiej urzędzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód” - przeprowadzone w trybie z wolnej ręki w 2008 r.

W Rocznym planie na 2009 r., sporządzonym w grudniu 2008 r., ujęto w „Harmonogramie zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym” kwotę 4 237,2 tys. zł z przeznaczeniem na prace odwadniające wyrobiska po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód. Aneks nr 1 z listopada 2009 r. do Roczno planu na 2009 r., kwota ta została zwiększona do 4 239,3 tys. zł. Przyczyną zwiększenia była nieterminowa płatność zobowiązań wobec firmy Pumech i naliczenie przez nią odsetek karnych, co spowodowane było zwłoką w otrzymaniu środków dotacyjnych przez CP Bolko.

(dowód: akta kontroli str. 1669)

Wartość przedmiotowego zamówienia została określona na podstawie wartości wykonanych w ww. zakresie usług odwadniania, w terminie poprzednich 12 miesięcy⁵².

(dowód: akta kontroli str. 1672-1673, 1682-1697, 1711, 1714, 1743-1745)

W dniu 29 października 2008 r. Spółka zawarła umowę z Pumechem, której czas trwania określono na okres od 1.01.2009 r. do 31.12.2012 r. Wynagrodzenie wykonawcy ustalono w wysokości 330,0 tys. zł netto miesięcznie plus podatek VAT (umowa na łączną kwotę 15 840,0 tys. zł netto). Postanowiono, że miesięczne wynagrodzenie waloryzowane będzie z początkiem każdego następnego roku kalendarzowego o roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych. Pierwsza waloryzacja miała nastąpić w 2010 r. W ramach realizacji ww. umowy Spółka wydatkowała kwotę 1 471,3 tys. zł brutto. Umowa obowiązywała w okresie od 1 stycznia do 5 maja 2009 r. Wysokość wynagrodzenia wypłaconego wykonawcy była zgodna z postanowieniami umowy. Umowa przewidywała kary za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy. Do umowy nie sporządzano aneksów.

(dowód: akta kontroli str. 1512, 1725, 1786-1795, 2025-2030)

- Postępowanie nr 1/PO/2009 na „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. Niecki bytomskiej urzędzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód” - przeprowadzone w trybie przetargu ograniczonego w 2009 r.

Uchwałą Zarządu Spółki z 8 kwietnia 2009 r. została powołana Komisja Przetargowa. Szczegółowe zadania Komisji zostały określone w Regulaminie Komisji Przetargowej⁵³. Według pkt 1.7 Regulaminu, w skład Komisji wchodziły minimum trzy osoby: Przewodniczący Komisji, Sekretarz Komisji – pracownik odpowiedzialny za opracowanie SIWZ pod względem merytorycznym oraz prowadzenie protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego oraz Członek Komisji – sprawdzający SIWZ pod

⁵¹ Zwanych dalej „Rocznymi planami”.

⁵² Zgodnie z art. 34 ust. 1 Pzp. Szacowana wartość zamówienia wyniosła 17 220 tys. zł netto (co dotyczyło okresu 4 lat).

W załączniku nr 1 do aneksu z 21 grudnia 2006 r. do umowy, obowiązującej w okresie poprzednich 12 miesięcy przed wszczęciem postępowania 2/ZZWR/2008 (umowa z 7 czerwca 2006 r.), na prowadzenie prac odwadniających wyrobiska po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu urzędzeniami CP Bolko wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód, podano narzut kosztów ogólnych w kwocie 368 476,00 zł rocznie, a wskazana marża zysku wynosiła 15% całkowitych kosztów robocizny.

Prezes Spółki wyjaśnił, że: „(...) Koszty ogólne to wszelkie kwalifikowane koszty, które nie mogą być wskazane jako bezpośrednio związane z zadaniem, ale które można wskazać i uzasadnić jako poniesione w bezpośrednim związku i z bezpośrednimi kosztami realizowanych prac. Koszt ogólne są kosztami pośrednimi, które mogą obejmować koszt zatrudnienia personelu nie zaangażowanego bezpośrednio w wykonawstwo robót, koszty niebędące wynagrodzeniami, np. koszty ogrzewania, oświetlenia, inne koszty lokalowe oraz podstawowe koszty biurowe i administracyjne”.

⁵³ Zwany dalej „Regulaminem”.

względem formalno-prawnym oraz nadzorujący przebieg postępowania pod względem zgodności z ustawą.

Prezes Spółki złożył w dniu 22 kwietnia 2009 r. oświadczenie, iż w związku z zaistnieniem okoliczności wymienionych w art. 17 ust. 3 Pzp podlega wyłączeniu z niniejszego postępowania. Pełnomocnik Kierownika Zamawiającego oraz osoby wchodzące w skład Komisji Przetargowej złożyły w dniu 22 kwietnia 2009 r. oświadczenia, iż nie podlegają wyłączeniu z postępowania na podstawie art. 17 ust. 1 Pzp. Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia została zatwierdzona przez Pełnomocnika. Wniosek o dopuszczenie do udziału w przetargu oraz ofertę złożyła tylko firma Pumech.

(dowód: akta kontroli str. 2084-2093, 2096, 2154-2166, 2171-2173)

W dniu 5 maja 2009 r. została zawarta umowa pomiędzy Spółką a Pumechem. Wynagrodzenie wykonawcy ustalono w wysokości 330,0 tys. zł netto miesięcznie. Łączną kwotę wynagrodzenia netto wykonawcy za całkowity okres trwania umowy (czteroletni) określono na kwotę 15 840,0 tys. zł netto plus podatek VAT. Postanowiono, że miesięczne wynagrodzenie waloryzowane będzie z początkiem każdego następnego roku kalendarzowego o roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych. Pierwsza waloryzacja miała nastąpić w 2010 r. W następnych latach waloryzacji podlegać miały zwaloryzowane kwoty. W ramach realizacji ww. umowy Spółka wydatkowała kwotę 18 112,1 tys. zł brutto. Umowa obowiązywała w okresie od 6 maja 2009 r. do 6 maja 2013 r. Wysokość wynagrodzenia wypłaconego wykonawcy była zgodna z postanowieniami umowy. Umowa przewidywała kary za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy. Aneks nr 1, obowiązującym od 1 września 2009 r., poszerzono obowiązki wykonawcy o prowadzenie prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpożarowym obiektów pompowni na powierzchni i na pod ziemią.

(dowód: akta kontroli str. 1512, 2026-2062, 2174-2185)

W dniu 30 grudnia 2009 r. Spółka zawarła z Pumechem porozumienie w związku z zaplanowaniem w projekcie ustawy budżetowej na 2010 r. dla CP Bolko dotacji podmiotowej w wysokości 10 000,0 tys. zł. Kwota ta, jak podano w porozumieniu, nie zapewniała dostatecznego poziomu finansowania działań wykonywanych przez Spółkę. W związku z powyższym strony w trybie zgodnych oświadczeń woli odstąpiły, w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2010 r., od waloryzacji kwoty wynagrodzenia miesięcznego ustalonej w umowie z 5 maja 2009 r. Porozumieniem z 18 marca 2010 r., wobec decyzji⁵⁴ Ministra Gospodarki przyznającej CP Bolko dodatkowe środki budżetowe w kwocie 2 000,0 tys. zł, strony postanowiły, iż począwszy od 1 kwietnia 2010 r. wchodzi w życie postanowienia ww. umowy dotyczące waloryzacji wynagrodzenia. Jednocześnie Pumech oświadczył, iż nie wnosi i nie będzie wnosił w przyszłości żadnych roszczeń w stosunku do Spółki z tytułu odstąpienia w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2010 r. od waloryzacji kwoty wynagrodzenia miesięcznego ustalonej w umowie z 5 maja 2009 r.

W dniu 31 grudnia 2010 r. strony zawarły aneks do ww. umowy w związku ze zmianą, od 1 stycznia 2011 r., stawki podatku VAT z 7% do 8%.

(dowód: akta kontroli str. 2186-2189)

- Postępowanie nr PN/1/2013 na „*Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. Niecki Bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód*” - przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego w 2013 r.

W Rocznym planie na 2013 r., sporządzonym w grudniu 2012 r., ujęto w „*Harmonogramie zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym*” kwotę 4 903,2 tys. zł z przeznaczeniem na prace odwadniające wyrobiska po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód. Aneks nr 1 z lipca 2013 r. do Roczno planu na 2013 r. kwota ta została obniżona do 4 880,4 tys. zł. Aneks nr 2 z października 2013 r. (wraz z jego aktualizacją z listopada 2013 r.) do Roczno planu na 2013 r. kwota zaplanowana na prace odwadniające wyrobiska po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód została zwiększona do 4 880,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1670)

⁵⁴ Decyzja DBF-I-0310-2/10 z 12 marca 2010 r.

W dniu 29 marca 2013 r. Spółka zawarła umowę z Pumechem. Wynagrodzenie wykonawcy ustalono w wysokości 375,0 tys. zł netto miesięcznie. Łączną kwotę wynagrodzenia netto wykonawcy za całkowity okres trwania umowy określono na kwotę 18 000,0 tys. zł netto oraz podatek VAT. Postanowiono, że miesięczne wynagrodzenie waloryzowane będzie o roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni. Pierwsza waloryzacja miała nastąpić w 2014 r. W następnych latach waloryzacji podlegać miały zwaloryzowane kwoty. W ramach realizacji ww. umowy Spółka wydatkowała, do 31 grudnia 2014 r., na rzecz Pumechu kwotę 8 062,7 tys. zł brutto. Umowa została zawarta na okres od 7 maja 2013 r. do 7 maja 2017 r. Wysokość wynagrodzenia wypłaconego wykonawcy do końca 2014 r. była zgodna z postanowieniami umowy. Umowa przewidywała kary za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy.

(dowód: akta kontroli str. 1512, 2288-2302)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Przeprowadzając postępowanie nr 2/ZZWR/2008 na „*Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód*” zastosowano tryb z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a Pzp, zamiast postępowania w trybie konkurencyjnym, naruszając tym samym art. 7 ust. 1 i 3 ustawy Pzp w związku z art. 10 tej ustawy.

Poprzednio obowiązująca umowa na świadczenie usług odwadniania wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód została zawarta w wyniku przeprowadzenia postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki, za zgodą⁵⁵ Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych⁵⁶, gdyż uznano, że z przyczyn technicznych o obiektywnym charakterze, usługi będące przedmiotem zamówienia mogły być świadczone tylko przez wskazanego wykonawcę. Przed wydaniem ww. decyzji Departament Prawny UZP zwrócił się do Departamentu Polityki Przemysłowej oraz Departamentu Bezpieczeństwa Energetycznego w Ministerstwie Gospodarki o opinię, czy wskazany przez zamawiającego wykonawca (Pumech) jest jedynym podmiotem zdolnym do zrealizowania przedmiotowego zamówienia. W udzielonej odpowiedzi z 15 grudnia 2005 r. Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Przemysłowej poinformował, że nie są znane inne firmy niż wskazany przez zamawiającego podmiot, zdolny do zrealizowania usług odwadniania.

(dowód: akta kontroli str. 1674-1675, 1677-1685)

W uzasadnieniu zastosowania w 2008 r. trybu z wolnej ręki, ujętym w protokole postępowania o udzielenie zamówienia, CP Bolko wskazała, że od chwili wydania ww. opinii (w 2005 r.) na rynku nie pojawił się inny, nowy wykonawca, który byłby w stanie zrealizować prace polegające na odwadnianiu nieczynnych wyrobisk podziemnych po eksploatacji rud cynku i ołowiu. Zdaniem CP Bolko, Pumech jako jedyny wykonawca na rynku dysponował potencjałem technicznym oraz kadrą pracowniczą zdolną do realizacji zamówienia.

(dowód: akta kontroli str. 1772-1773)

Na podstawie zarządzeń Prezesa Zarządu CP Bolko⁵⁷ w sierpniu 2008 r. przeprowadzono analizę rynku pod kątem wykonania zamówienia w zakresie prowadzenia prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie niecki bytomskiej urządzeniami CP Bolko wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód oraz realizacji remontów i modernizacji urządzeń i obiektów Spółki. Zespół przeprowadzający analizę ustalił, iż spośród potencjalnych wykonawców jedynie Pumech z przyczyn technicznych o obiektywnym charakterze jest zdolny do wykonania przedmiotowego zamówienia. W protokole z analizy rynku stwierdzono, m.in.: „*Poza tym wykonawcą, jedynie Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. Zakład »Centralny Zakład Odwadniania Kopalń« w Bytomiu⁵⁸ ma doświadczenie w odwadnianiu wyrobisk podziemnych, jednak tylko w górnictwie węglowym, które to procesy są specyfiką oraz występującymi zagrożeniami znacznie odbiegają od specyfiki odwadniania i zagrożeń występujących w płytko położonych wyrobiskach porudnych*”.

⁵⁵ Decyzja z 23 grudnia 2005 r. Nr ZD/5832/05.

⁵⁶ Zwanego dalej „Prezesem UZP”.

⁵⁷ Nr 1/6/2008 z 23 czerwca 2008 r. i nr 1/8/2008 r. z 18 sierpnia 2008 r.

⁵⁸ Zwana dalej „SRK CZOK”.

(dowód: akta kontroli str. 1724, 1728-1739)

Uchwałą z dnia 19 sierpnia 2008 r. Zarząd Spółki powołał komisję przetargową w celu przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie zamówienia z wolnej ręki na prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie niecki bytomskiej.

(dowód: akta kontroli str. 1746)

Spółka poinformowała⁵⁹ Prezesa UZP, że 27 sierpnia 2008 r. wszczęła postępowanie o udzielenie ww. zamówienia w trybie zamówienia z wolnej ręki. Wyboru trybu dokonano na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit.a Pzp. Wskazano, że istnienie przesłanki zastosowania ww. podstawy prawnej zostało potwierdzone decyzją Prezesa UZP z 23 grudnia 2005 r.⁶⁰ w sprawie wyrażenia zgody na zastosowanie trybu zamówienia z wolnej ręki, na podstawie której udzielono wskazanemu wykonawcy - firmie Pumech zamówienia publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 1740-1742)

W dniu 29 października 2008 r. Spółka zawarła z Pumechem umowę, której przedmiotem było prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu urządzeniami CP Bolko wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód. Umowę zawarto na okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 1786-1797)

Urząd Zamówień Publicznych⁶¹ zwrócił się do Ministertwa Gospodarki z prośbą o opinię, czy oprócz Pumech funkcjonują na rynku inne podmioty będące w stanie zrealizować przedmiotowe zamówienie. W odpowiedzi Departament Górnictwa Ministerstwa Gospodarki pismem z 5 listopada 2008 r.⁶² poinformował, że na rynku funkcjonują inne niż Pumech podmioty, zdolne do zrealizowania ww. usług, a CP Bolko nie dokonała właściwego rozeznania rynku. Wśród innych firm Departament Górnictwa wymienił, m.in. SRK.

(dowód: akta kontroli str. 1725, 1798-1799)

W dniu 14 listopada 2008 r. Prezes UZP wszczął kontrolę⁶³ przedmiotowego postępowania w zakresie legalności wyboru przez Spółkę trybu zamówienia z wolnej ręki w oparciu o art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a Pzp. W wyniku przeprowadzonej kontroli UZP uznał, że Spółka udzieliła przedmiotowego zamówienia z naruszeniem przepisów Pzp, gdyż mimo braku okoliczności determinujących wybór wykonawcy zamówienia na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit.a Pzp, zastosowała ten przepis do przeprowadzenia postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki. W informacji o wyniku kontroli stwierdzono m.in., że istnienie rozbieżności co do rynku przedmiotowych usług powinno skutkować jego weryfikacją w postaci przeprowadzenia postępowania konkurencyjnego. Spółka złożyła zastrzeżenia do wyniku kontroli UZP⁶⁴. W uzasadnieniu Spółka wskazała, m.in., że zgodnie z zakresem PKD wynikającym z Krajowego Rejestru Sądowego żadna ze wskazanych przez Prezesa UZP firm (jako zdolnych do realizacji zamówienia) nie prowadziła działalności polegającej na odwadnianiu kopalń i wypompowywaniu wód kopalnianych w zakresie górnictwa rud cynkowo-ołowiowych. Niektóre spośród tych firm prowadziły działalność zbliżoną, jednak w zakresie dotyczącym kopalń węgla kamiennego.

Prezes UZP nie uwzględnił zastrzeżeń dotyczących wyniku kontroli⁶⁵ i przekazał je do zaopiniowania Krajowej Izbie Odwoławczej⁶⁶. W uzasadnieniu podał m.in., że odmienne stanowiska prezentowane przez Spółkę oraz Ministerstwo Gospodarki w przedmiotowym zakresie wskazują na wątpliwości co do istnienia wyłącznie jednego podmiotu, któremu można powierzyć wykonanie zamówienia. Skoro zaś pojawia się wątpliwość, to należy przeprowadzić postępowanie w trybie konkurencyjnym, gdyż jest ono najlepszym sposobem weryfikacji rynku.

(dowód: akta kontroli str. 1725, 1803-1828)

⁵⁹ Pismem z 28 sierpnia 2008 r. L.dz. 373/08/2008.

⁶⁰ Nr ZD/5832/05.

⁶¹ Pismem z 31 października 2008 r. UZP/DKD/AJ/239743/22016/08.

⁶² Pismo znak: DGA-II-077-23-MZ/08/1574.

⁶³ Pismo UZP/DKD/AJ/239743/22752/08.

⁶⁴ Pismem L. dz. 79/02/2009 z 9 lutego 2009 r.

⁶⁵ Pismo z 26.02.2009 r. znak: UZP/DKD/MD/239743/3596/09.

⁶⁶ Zwanej dalej „KIO”.

Zamawiający pismem z 9 marca 2009 r.⁶⁷ do KIO wniósł o uwzględnienie zastrzeżeń do wyników kontroli oraz o dopuszczenie dowodu z załączonej do pisma opinii biegłego dotyczącej specyfiki procesu odwadniania wyrobisk porudnych niecki bytomskiej.

KIO wyraziła opinię⁶⁸, że zastrzeżenia Spółki nie zasługują na uwzględnienie. Zdaniem KIO, wobec braku bezspornej pewności o monopolu technicznym Pumechu, istniała potrzeba weryfikacji rynku poprzez przeprowadzenie postępowania konkurencyjnego. KIO zauważyła, że działania podejmowane przez Spółkę zmierzały do wykazania, że tylko proponowany wykonawca jest jedynym, który ze względu na szczególne zaufanie, doświadczenie i możliwości organizacyjne jest w stanie wykonać zamówienie, a nie do obiektywnego zweryfikowania rynku firm krajowych i zagranicznych.

(dowód: akta kontroli str. 1829-1865)

Porozumieniem z 23 marca 2009 r. Spółka rozwiązała umowę z 29 października 2008 r. z Pumechem, której przedmiotem były prace odwadniające. Strony, w trybie zgodnych oświadczeń woli, rozwiązały umowę ze skutkiem na koniec doby poprzedzającej rozpoczęcie wykonywania prac będących przedmiotem umowy przez wykonawcę wybranego w wyniku rozstrzygnięcia nowego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na prowadzenie prac odwadniających.

(dowód: akta kontroli str. 1796-1797)

Prezes UZP wszczął⁶⁹ postępowanie administracyjne w sprawie nałożenia na Spółkę kary pieniężnej z tytułu udzielenia zamówienia z naruszeniem przepisów Pzp. Spółka na podstawie art. 105 Kpa wniosła o umorzenie postępowania w sprawie nałożenia kary pieniężnej – jako bezprzedmiotowego⁷⁰.

W wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego Prezes UZP postanowił⁷¹ nałożyć na Spółkę karę pieniężną w wysokości 30,0 tys. zł w związku z udzieleniem zamówienia publicznego na prowadzenia prac odwadniających z naruszeniem przepisów Pzp, określających przesłanki stosowania trybu udzielenia zamówienia z wolnej ręki. Spółka wystąpiła do Prezesa UZP⁷² o ponowne rozpatrzenie sprawy i uchylenie decyzji o nałożeniu kary pieniężnej. Po ponownym rozpatrzeniu sprawy Prezes UZP postanowił⁷³ utrzymać w mocy poprzednią decyzję. W związku z powyższym Spółka zapłaciła w terminie karę pieniężną w wysokości 30,0 tys. zł na rzecz UZP. Środki finansowe przeznaczone na uiszczenie ww. kary nie pochodziły z dotacji Ministra Gospodarki.

(dowód: akta kontroli str. 1726, 1900, 1920-1950, 1969)

CP Bolko złożyła na powyższą decyzję Prezesa UZP skargę⁷⁴ do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie⁷⁵, który wyrokiem z 29 lipca 2010 r.⁷⁶ oddalił skargę Spółki. W uzasadnieniu WSA podał, m.in., że w orzecznictwie sądowym wielokrotnie podkreślano wagę przesłanki, zgodnie z którą istnienie tylko jednego dostawcy lub wykonawcy zdolnego do realizacji zamówienia musi być oczywiste, wynikać z obiektywnych, niebudzących wątpliwości faktów, nie zaś tylko z subiektywnego przekonania strony zamawiającej.

(dowód: akta kontroli str. 1951-1957, 1970-1985)

Spółka złożyła skargę kasacyjną⁷⁷ od powyższego wyroku do Naczelnego Sądu Administracyjnego⁷⁸. NSA wyrokiem z 11 stycznia 2012 r.⁷⁹ oddalił skargę kasacyjną i zasądził od CP Bolko na rzecz Prezesa UZP 1,8 tys. zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

(dowód: akta kontroli str. 1986-2010)

⁶⁷ L. dz. 137/03/2009.

⁶⁸ Uchwałą z 12 marca 2009 r. (sygn. akt KIO/KD 5/09).

⁶⁹ Zawiadomieniem z 2 września 2009 r. (Nr KP/16556/09).

⁷⁰ Pismami z 10 września 2009 r. oraz 1 grudnia 2009 r. skierowanymi do Prezesa UZP.

⁷¹ Decyzją Nr KP/29/09 z 11 grudnia 2009 r.

⁷² Wnioskiem z 23 grudnia 2009 r., sygn. akt: KP/29/09.

⁷³ Decyzją Nr KP/3/10 z 11 lutego 2010 r.

⁷⁴ Sygn.akt KP/3/10, pismo z 17 marca 2010 r.

⁷⁵ Zwanego dalej „WSA”.

⁷⁶ Sygn. akt V SA/Wa 875/10.

⁷⁷ Skarga z dnia 22 października 2010 r., Sygn. akt V SA/Wa 875/10.

⁷⁸ Zwanego dalej „NSA”.

⁷⁹ Sygn. akt II GSK 1411/10.

Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Katowicach⁸⁰ przeprowadziła w okresie od 18 maja 2009 r. do 5 czerwca 2009 r. kontrolę w Spółce, której przedmiotem było m.in. udzielenie w trybie z wolnej ręki zamówienia na „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. Niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód”. W następstwie tej kontroli Minister Gospodarki skierował do CP Bolko pismo⁸¹, w którym zobowiązał Prezesa Spółki do wyłaniania wykonawców zgodnie z przepisami Pzp, z uwzględnieniem przede wszystkim stosowania trybu konkurencyjnego, co w konsekwencji powinno wpływać na obniżanie ponoszonych nakładów finansowych z dotacji budżetowej. Wyłonienie wykonawcy w drodze przetargu daje możliwość weryfikacji ceny usług będących jego przedmiotem i wybrania najkorzystniejszej ceny, co przy wydatkowaniu środków budżetowych ma szczególne znaczenie.

(dowód: akta kontroli str. 1867-1877, 1891, 1896-1897)

W ramach realizacji umowy z 29 października 2008 r., której przedmiotem było prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu urządzeniami CP Bolko wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód, Spółka z naruszeniem ustawy Pzp wydatkowała kwotę dotacji w wysokości 1 471 250,00 zł.

(dowód: akta kontroli str. 512)

2. Przeprowadzając postępowania nr **1/PO/2009** i nr **PN/1/2013** o udzielenie zamówień na „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód” sformułowano wymagania wobec oferentów naruszające zasady uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców, określone w art. 7 ust. 1, w związku z art. 29 ust. 2 ustawy Pzp. I tak:

2.a. W ogłoszeniu o zamówieniu nr **1/PO/2009**⁸², opublikowanym w ramach przetargu ograniczonego zawarto wymagania dotyczące udziału w postępowaniu ujęte w pkt III.2.3. „Warunki udziału - Zdolność techniczna”, które ograniczały zasady konkurencji, ponieważ: „o udzielenie zamówienia mogą się ubiegać Wykonawcy, którzy”:

- w okresie ostatnich trzech lat przed dniem wszczęcia postępowania, a jeżeli okres działalności jest krótszy – w tym okresie, przez co najmniej 24 miesiące wykonali lub wykonują usługę polegającą na:
  - odwadnianiu płytko położonych górniczych wyrobisk porudnych,
  - kompleksowej obsłudze zakładu wykonującego roboty z zastosowaniem techniki górniczej obejmującej, m.in. nadzór nad obsługą zakładu i prowadzonymi robotami uwzględniający pewny i bezpieczny sposób utrzymania drożności sieci wyrobisk czynnego poziomu dla odprowadzenia wód ze zlikwidowanych poziomów rudnych,
  - utrzymywaniu w pełnej sprawności rurociągów zrzutowych wody kopalnianej o średnicy co najmniej 600 mm, w warunkach znacznego wpływu szkód górniczych pochodzących z zaszłej eksploatacji rudnej i bieżącej eksploatacji węglowej;
- dysponują osobami posiadającymi następujące kwalifikacje:
  - 3 osobami posiadającymi minimum 5-letnie doświadczenie w utrzymaniu ruchu lub nadzorze ruchu zakładu górniczego w okresie eksploatacji rudnej.

(dowód: akta kontroli str. 2098-2099, 2112-2114)

2.b. W SIWZ dla postępowania nr **PN/1/2013**⁸³, przeprowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego, zawarto warunki udziału w postępowaniu, ujęte w pkt VIII, określone w sposób ograniczający zasady konkurencji, tj.:

- Pkt 1 ppkt 2 - wymóg posiadania wiedzy i doświadczenia, tj. o zamówienie mogli się ubiegać wykonawcy, którzy w okresie ostatnich 3 lat przed upływem terminu składania ofert, a jeżeli okres prowadzenia działalności jest krótszy – w tym okresie, należycie wykonali lub wykonują:

⁸⁰ Zwana dalej „ARP”.

⁸¹ DGA-II-4063-1-MZ/09/103 z 27 lipca 2009 r.

⁸² Opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 2009/S 71 – 103350 z dnia 11 kwietnia 2009 r., zamieszczonym w siedzibie Spółki na tablicy ogłoszeń i na stronie internetowej Spółki w dniach od 10 do 21 kwietnia 2009 r.

⁸³ Sporządzona 11 lutego 2013 r.

- co najmniej jedną usługę, polegającą na odwadnianiu w sposób ciągły, przez okres co najmniej kolejnych 24 miesięcy, płytko położonych górniczych wyrobisk porudnych,
  - co najmniej jedną usługę wykonywaną w sposób ciągły przez okres co najmniej kolejnych 24 miesięcy, polegającą na kompleksowej obsłudze zakładu wykonującego roboty z zastosowaniem techniki górniczej, obejmującą m.in. nadzór nad obsługą zakładu i prowadzonymi robotami uwzględniający pewny i bezpieczny sposób utrzymania drożności sieci wyrobisk czynnego poziomu dla odprowadzenia wód ze zlikwidowanych poziomów rudnych,
  - co najmniej jedną usługę wykonywaną w sposób ciągły przez okres co najmniej kolejnych 24 miesięcy, polegającą na utrzymaniu w pełnej sprawności rurociągów zrzutowych wody kopalnianej o średnicy co najmniej 500 mm w warunkach znacznego wpływu szkód górniczych pochodzących z zaszłej eksploatacji rudnej i bieżącej eksploatacji węglowej.
- Pkt 1 ppkt 3 lit. c – wymóg dysponowania co najmniej 3 osobami posiadającymi minimum 5-letnie doświadczenie w zatrudnieniu na stanowisku kierowniczym, w ramach którego do obowiązków danej osoby należało utrzymanie ruchu lub nadzór ruchu zakładu górniczego w okresie eksploatacji rudnej.

(dowód: akta kontroli str. 2259-2261)

Prezes Spółki wyjaśniając przyjęcie w postępowaniu ww. warunków stwierdził, że:

„(...) Proces odwadniania w płytko położonych wyrobiskach porudnych zdecydowanie różni się od procesu odwadniania kopalń węgla kamiennego. (...) W przypadku wyrobisk po eksploatacji rud cynkowo – ołowionych odwadnianych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. ich płytkie położenie powoduje, iż przedostaje się do nich o wiele większa ilość wód powierzchniowych, niż to ma miejsce w przypadku kopalń węgla kamiennego. (...) W przypadku kopalń węgla kamiennego nie występuje ryzyko nagłego wdarcia się wód powierzchniowych i proces odwadniania można uznać za stały i przewidywalny. Natomiast w przypadku odwadniania wyrobisk po kopalniach rud cynkowo – ołowionych jest to zagrożenie bardzo realne i wymagające niezwłocznego podjęcia odpowiednich działań przez podmiot zarządzający systemem odwadniania i służby utrzymania ruchu w oparciu o gruntowną wiedzę o warunkach hydrogeologicznych, usytuowanie wyrobisk w stosunku do cieków powierzchniowych, zalewisk, itp. W przypadkach sytuacji nadzwyczajnych – tak jak to miało miejsce w roku 2010 – ilość odprowadzanych wód może dochodzić prawie do 90 000 m³ na dobę. (...)

Istotne różnice występują w technologii oczyszczania wód odprowadzanych z wyrobisk porudnych. Oczyszczanie wód odprowadzanych z wyrobisk porudnych prowadzone jest w technologii zupełnie innej, niż oczyszczanie wód pochodzących z górnictwa węglowego. Wody z wyrobisk porudnych niosą w swym składzie oprócz zawiesiny również związki metali ciężkich, takich jak cynk i ołów. (...)

Wyjątkowość procesu odwadniania w płytko położonych wyrobiskach porudnych sprawia, iż niezmiernie ważne jest aby pracownicy podmiotu prowadzącego takie prace posiadali niezbędną wiedzę i doświadczenie w zakresie znajomości specyfiki geologicznej byłych kopalń rud cynkowo – ołowionych zlokalizowanych w tzw. Niecce Bytomskiej. Wskazane w postępowaniach warunki udziału - w tym dysponowania osobami zdolnymi do realizacji zamówienia - ukształtowane zostały na podstawie poprzednio prowadzonych postępowań oraz praktyki zdobytej przez Spółkę w trakcie realizacji dotychczasowych umów. Warunki udziału w postępowaniu mają na celu ograniczenie ryzyka wyboru wykonawcy niezdolnego do wykonania zamówienia publicznego lub, w stosunku do którego, ze względu na sytuację podmiotową, zachodzi prawdopodobieństwo nienależytego wykonania zamówienia. Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o.o., tworząc założenia podmiotowe, nie mogła kierować się wyłącznie presją konkurencyjności między oferentami. W pierwszej kolejności Spółka winna była zapewnić sobie odpowiednimi zapisami specyfikacji taki skład osobowy wykonawcy, który będzie gwarantował bezpieczną pracę pompowni, bez obaw o niewłaściwe wykonywanie usług przez nieprzygotowanych do tego pracowników. Szczególne uwarunkowania, którym poddana jest Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o.o. pociągają za sobą następstwa w postaci wymogu zapewnienia ustawicznie sprawnego funkcjonowania całego kompleksu, bez możliwości dopuszczenia do przerw w pracy

dłuższych niż 8 -12 godzin. W tej sytuacji Spółka musi mieć pewność, iż prace te będą wykonywane przez firmę, dla której stanowią one wręcz rutynę. Należy bowiem przypomnieć, iż wykonawca musi gwarantować permanentną gotowość natychmiastowej reakcji na wszelkie przerwy w pracy urzędzeń, podejmując odpowiednie kroki, aby przywrócić im pełną sprawność. (...). Oczekiwania sklasyfikowane wobec wykonawców wynikały więc ze szczególnych i niepowtarzalnych potrzeb Centralnej Pompowni „Bolko” Sp. z o.o. uzasadnionych dodatkowo szerokim wachlarzem urzędzeń, budowli maszyn wchodzących w skład całego kompleksu Centralnej Pompowni „Bolko”. Odpowiednia organizacja, znajomość specyfiki pracy Centralnej Pompowni „Bolko”, załoga o odpowiednich umiejętnościach i kwalifikacjach to kluczowe elementy oczekiwane w stosunku do wykonawców. (...) Mając na uwadze wymagania stawiane w warunkach zakładu górniczego pracownikom dozoru ruchu zwracamy uwagę na regulacje wynikające z Ustawy Prawo Górnicze i Geologiczne z dnia 9 czerwca 2012 (Dz. U. Nr 163 poz. 981) art. 53 ust. 2: „Osoby wykonujące czynności w średnim i niższym dozorcze ruchu zakładu górniczego w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych wymienionych w ust. 1 pkt 1 lit. c –m albo zakładów wymienionych w ust. 1 pkt. 1 lit n – g są obowiązane posiadać określone przez przedsiębiorcę albo podmiot, który uzyskał inną niż koncesja decyzję stanowiącą podstawę wykonywania działalności wykonywanej ustawą, przygotowanie i doświadczenie zawodowe do wykonywania tych czynności, a także znajomość: przepisów prawa geologicznego i górniczego oraz innych przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego, zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu określonego rodzaju zakładów górniczych i występujących w nich zagrożeń - w stopniu niezbędnym do wykonywania tych czynności. Powyższa regulacja dotyczy CP „Bolko” która została sklasyfikowana zgodnie art. 53 ust. 1 pkt 1 pod lit. n. Podziemne zakłady górnicze wydobywające węgiel kamienny zostały sklasyfikowane zgodnie art. 53 ust. 1 pkt 1 pod lit. a. (...)”.

(dowód: akta kontroli str. 2191, 2196-2200)

Zdaniem NIK, warunki zawarte w ogłoszeniu o zamówieniu Nr 1/PO/2009 oraz SIWZ w postępowaniu Nr PN/1/2013 mogły wpłynąć na ograniczenie konkurencji w zakresie wykonywania usługi pompowania wód z wyrobisk porudnych - poprzez postawienie wymagań wykazania się doświadczeniem z odwadniania wyłącznie wyrobisk porudnych oraz zatrudniania osób posiadających doświadczenie na stanowisku kierowniczym w okresie eksploatacji rudnej. NIK zwraca uwagę, że odwadnianie podziemnego zakładu górniczego, zarówno węglowego jak i rudnego jest prowadzone w sposób analogiczny, a wyposażenie podziemnych zakładów górniczych w urządzenia odwadniające są identyczne dla kopalń węgla kamiennego i kopalń rud cynku i ołowiu (czynnych i zlikwidowanych), co regulują te same przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w podziemnych zakładach górniczych⁸⁴. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2001 r. Prawo geologiczne i górnicze⁸⁵, działalność CP Bolko podlega identycznym uwarunkowaniom prawnym co SRK CZOK.

Należy zauważyć, że odwadnianie wyrobisk prowadzone przez CP Bolko jest prostsze w porównaniu do odwadniania kopalń węgla kamiennego (czynnych i zlikwidowanych), a zagrożenie wodne dla ruchu CP Bolko jest mniejsze. Wynika to, m.in. z niewielkiej głębokości, z jakiej prowadzone jest odwadnianie przy pomocy jednej pompowni głównego odwadniania, a także z jednego źródła napływającej wody (infiltracja wody z powierzchni) i przewidywalnego dopływu wody.

Zdaniem NIK, CP Bolko nie powinna warunkować udziału w postępowaniu dysponowaniem osobami posiadającymi doświadczenie w utrzymaniu ruchu lub nadzorze ruchu zakładu górniczego w okresie eksploatacji rudnej. Posiadane kwalifikacje i uprawnienia osób dozoru oraz pracowników fizycznych do wykonywania określonych funkcji w podziemnych zakładach górniczych, pozwalają na wykonywanie tych czynności niezależnie od rodzaju zakładu (czynnego lub prowadzącego odwadnianie zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego lub kopalń rud cynku i ołowiu). Należy zauważyć, że w odniesieniu do kwalifikacji osób wykonujących czynności kierownictwa ruchu, zastosowanie ma, tak

⁸⁴ Dz.U. Nr 139, poz. 1169 ze zm. - m.in. rozdział 3, § 445-449.

⁸⁵ Dz.U. z 2015, poz. 196 – zwana dalej „ustawą Prawo geologiczne i górnicze”.

w przypadku CP Bolko jak i SRK CZOK, ten sam przepis art. 53 ust. 1 pkt n ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Tym samym warunki udzielenia przez Spółkę zamówień na wykonywanie prac odwadniających w ramach ww. dwóch postępowań, zostały sformułowane w ten sposób, że podmiotem, który je spełniał w pełnym zakresie była wyłącznie jedna spółka (będąca całościowym udziałowcem CP Bolko). Skutkiem takiego postępowania było dokonywanie zakupu usług za stawki oferowane przez jedyne w tych warunkach kontrahenta. Stosowany mechanizm nie dawał możliwości uzyskania efektu wynikającego z konkurencji pomiędzy wykonawcami, czyli optymalizacji ponoszonych przez CP Bolko kosztów usług, poprzez rynkową weryfikację cen nabywanych usług, finansowanych ze środków publicznych.

3. Spółka bezpodstawnie skróciła z 30 do 10 dni - termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu **nr 1/PO/2009** o udzielenie zamówienia „Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni »Bolko« wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód”, przeprowadzonym w trybie przetargu ograniczonego.

W ogłoszeniu o zamówieniu przekazany Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich w dniu 9 kwietnia 2009 r., opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 2009/S 71 – 103350 z 11 kwietnia 2009 r. w sekcji IV Procedura, podano, iż zastosowano procedurę „ograniczoną przyspieszoną”. W uzasadnieniu wyboru procedury przyspieszonej podano: „Na podstawie art. 49 ust. 3 i art. 52 ust. 4 upzp skrócono termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu i ofert z uwagi na wyniki kontroli doraźnej Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych dotyczące uprzedniego postępowania. Powyższe powoduje, że ze względu na zagrożenie nieważnością wykonywanej umowy i możliwością zaprzestania świadczenia usług przez dotychczasowego wykonawcę konieczne jest pilne zawarcie nowej umowy”. Termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu został określony w ww. ogłoszeniu na 20 kwietnia 2009 r. godz. 8.00.

(dowód: akta kontroli str. 2101-2103)

Zgodnie z art. 49 ust. 2 Pzp.: jeżeli wartość zamówienia jest równa lub przekracza kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8, termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w przetargu ograniczonym nie może być krótszy niż:

- 1) 30 dni - od dnia przekazania ogłoszenia o zamówieniu Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, drogą elektroniczną zgodnie z formą i procedurami wskazanymi na stronie internetowej określonej w dyrektywie;
- 2) 37 dni - od dnia przekazania ogłoszenia o zamówieniu Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, w inny sposób niż określony w pkt 1.

Według ust. 3. tego artykułu Pzp, jeżeli zachodzi pilna potrzeba udzielenia zamówienia, zamawiający może, w przypadkach, o których mowa w ust. 2, wyznaczyć krótszy termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w przetargu ograniczonym, jednak nie krótszy niż:

- 1) 10 dni - od dnia przekazania ogłoszenia o zamówieniu Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, drogą elektroniczną zgodnie z formą i procedurami wskazanymi na stronie internetowej określonej w dyrektywie;
- 2) 15 dni - od dnia przekazania ogłoszenia o zamówieniu Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich faksem.

Przetarg ograniczony Nr 1/PO/2009 był przedmiotem kontroli ARP. Dyrektor Departamentu Górnictwa Ministerstwa Gospodarki, po uzyskaniu informacji o wynikach tej kontroli, w piśmie⁸⁶ skierowanym do Spółki, wyraził opinię, iż zawarte 23 marca 2009 r. porozumienie gwarantowało CP Bolko kontynuację odwadniania przez dotychczasowego wykonawcę do dnia wyboru nowego. Ponadto stwierdził: „(...) wydaje się wątpliwe zastosowanie przez Spółkę skróconej procedury przetargowej. Dłuższy termin składania ofert (...) stwarza

⁸⁶ Pismo z 27 lipca 2009 r. Nr DGA-II-4063-1-MZ/09/103.

możliwość wpłynięcia większej ilości ofert, tym samym spowodowania większej konkurencyjności”.

(dowód: akta kontroli str. 1872-1894)

Wyjaśniając skrócenie terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w przetargu ograniczonym Nr 1/PO/2009 Prezes Spółki stwierdził, że:

„(...) zachodziła bardzo pilna potrzeba jak najszybszego wyłonienia nowego wykonawcy i udzielenia zamówienia (...). Pismem z dnia 26.01.2009 r. Prezes Urzędu Zamówień Publicznych przesłał Spółce informację o wynikach kontroli doraźnej w zakresie legalności wyboru trybu z wolnej ręki w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego na »Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni „Bolko” wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód«. W podsumowaniu wyników kontroli stwierdzono co następuje: »Reasumując stwierdzić należy, że w okolicznościach faktycznych sprawy, zamawiający nie wykazał spełnienia przesłanek określonych w art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy, uprawniających do zastosowania trybu zamówienia z wolnej ręki. Konsekwencją przeprowadzenia postępowania, w stanie faktycznym nie kwalifikowanym przez ustawę Prawo Zamówień Publicznych jako uzasadniającym jego zastosowanie, może być uznanie przez sąd nieważności umowy, stosownie do art. 146 ust. 1 pkt. 6 ustawy. Powołana norma uzależnia nieważność umowy od naruszenia w postępowaniu o udzielenie zamówienia przepisów określonych w ustawie, które miało wpływ na wynik postępowania«. (...) Stwierdzenie nieważności umowy niesłoby za sobą między innymi konsekwencje w postaci:

- a) braku wykonawcy realizującego umowę na »Prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni „Bolko” wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód« od momentu stwierdzenia nieważności umowy do zakończenia procedury wyłonienia nowego wykonawcy, tj. przez okres co najmniej paru miesięcy. Doprowadziło by to do przerwania w tym czasie ciągłości funkcjonowania Centralnej Pompowni „Bolko” ze wszystkimi tego konsekwencjami. Przypominamy, że okres przerwy w funkcjonowaniu pompowni może wynosić 8 do 12 godzin.
- b) przerwania finansowania środkami dotacyjnymi jako nieuzasadnionego (z braku umowy). A zaznaczyć wyraźnie trzeba że poza środkami dotacyjnymi Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o.o. nie posiada innych źródeł przychodów.
- c) obowiązku zwrotu przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. środków dotacyjnych wydatkowanych na finansowanie umowy, poniesionych do momentu jej unieważnienia.
- d) ewentualnej konieczności zaspokojenia roszczeń odszkodowawczych Wykonawcy unieważnionej umowy (...).

W tej sytuacji jedynym sposobem uniknięcia w/w skutków było przeprowadzenie wyboru nowego wykonawcy przed stwierdzeniem nieważności dotychczasowej umowy przez sąd. (...) Realizując powyższe Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o.o. natychmiast podjęła następujące działania: po otrzymaniu w dniu 17.03.2009 r. od Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych informacji o nieuwzględnieniu przez Krajową Izbę Odwoławczą zastrzeżeń wniesionych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. (...) Spółka wynegocjowała i podpisała z Wykonawcą tj. Pumech – Orzeł Sp. z o.o. w dniu 23.03.2009 bardzo korzystne porozumienie, na mocy którego Wykonawca wyraził zgodę na rozwiązanie umowy przed upływem terminu jej ważności bez jakichkolwiek odszkodowania z tego tytułu. W § 1 pkt. 3 tego porozumienia Zamawiający, tj. Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o.o. zobowiązała się do niezwłocznego wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia i dołożenie wszelkich starań dla jego jak najszybszego zakończenia z uwzględnieniem przepisów Pzp. W świetle możliwości uznania przez sąd nieważności umowy oraz procedury odwoławczej przewidzianej w ustawie (co może skutecznie przedłużyć postępowanie przetargowe nawet o kilka miesięcy) skrócenie terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu Nr 1/PO/2009 o udzielenie zamówienia (...) było jak najbardziej właściwe i celowe (...).

(dowód: akta kontroli str. 2190, 2194-2196)

NIK nie podziela powyższego stanowiska. W porozumieniu z 23 marca 2009 r. z Pumechem Spółka zawarła zapis, iż strony rozwiązują umowę z 29 października 2008 r. na prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku

i ołowiu, ze skutkiem na koniec doby poprzedzającej rozpoczęcie wykonywania prac będących przedmiotem umowy przez wykonawcę wyłonionego w nowym postępowaniu. Poprzez powyższy zapis Spółka zabezpieczyła nieprzerwaną pracę pompowni na wypadek konieczności wyłonienia nowego wykonawcy, nie zachodziła zatem pilna potrzeba udzielenia zamówienia. Ponadto, zdaniem NIK, skrócenie terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, mogło wpłynąć na ograniczenie kokurencyjności wyboru wykonawcy prac odwadniających.

(dowód: akta kontroli str. 1796-1797)

4. Spółka nabywała energię elektryczną oraz usługi jej przesyłu z pominięciem obowiązku uprzedniego udzielenia zamówienia publicznego przy zastosowaniu przepisów ustawy Pzp.

Jak ustalono zakup energii elektrycznej oraz usług przesyłowych dokonywany był na podstawie umów nr 08-409 i 03-620, zawartych w dniu 1 stycznia 2004 r.⁸⁷ z Górnos Śląskim Zakładem Elektroenergetycznym S.A. w Gliwicach, z pominięciem procedur określonych w ustawie Pzp. Umowy te dotyczyły dwóch lokalizacji: Centralnej Pompowni Bolko przy ul. Kruszcowej 4 w Bytomiu oraz Stacji uzdatniania wody przy ul. Lotników w miejscowości Brzozowice Kamień i zostały zawarte na okres do dnia 31 grudnia 2004 r., z jednoczesnym postanowieniem, iż jeżeli żadna ze stron nie wymówi umowy listem poleconym, na co najmniej jeden miesiąc przed jej wygaśnięciem, umowę przedłuża się na kolejny rok kalendarzowy.

(dowód: akta kontroli str. 825-852)

Prezes Spółki wyjaśnił, że wyłączenie stosowania ustawy Pzp było uzasadnione faktem zawarcia ww. umów na zakup energii elektrycznej oraz usług przesyłowych przed datą otrzymania wystąpienia pokontrolnego NIK (z dnia 18 stycznia 2005 r.⁸⁸), wskazującego na konieczność jej stosowania oraz z uwagi na brak zapisów odnośnie jej stosowania w umowie dotacyjnej nr MSP/31/2004 z dnia 9 marca 2004 r. zawartej z Ministrem Skarbu Państwa.

(dowód: akta kontroli str. 887-924)

Obowiązek stosowania ustawy Pzp wynika bezpośrednio z samej ustawy (tj. z art. 3 ust. 1 pkt. 3) i jest niezależny od ewentualnych zapisów umownych (w tym umów o dotację) bądź ustaleń przeprowadzonych kontroli. Podkreślić przy tym należy, że w okresie objętym kontrolą Zarząd Spółki posiadał wiedzę⁸⁹, co do obowiązków Spółki wynikających z ustawy Pzp, mając jednocześnie zagwarantowaną w umowach z dnia 1 stycznia 2004 r. możliwość ich wymówienia (wypowiedzenia)⁹⁰. Należy ponadto zauważyć, że wymóg stosowania ustawy Pzp od 1 lutego 2013 r. wynikał także z treści umów o finansowaniu zadań wykonywanych przez CP Bolko ze środków dotacji⁹¹.

Brak zastosowania rozwiązań ustawy Pzp przy realizacji ww. dostaw i nabywaniu usług potencjalnie prowadzi również do braku gospodarności. Biorąc bowiem pod uwagę otwarcie rynku energii elektrycznej⁹², zapewniające wszystkim odbiorcom prawo wyboru sprzedawcy energii, spośród funkcjonujących na rynku podmiotów zajmujących się jej sprzedażą, na zasadach konkurencyjnych oraz fakt, iż wydatki na energię elektryczną i usługi przesyłowe stanowiły w okresie objętym kontrolą ponad 30% wydatków Spółki związanych z realizacją zadań ustawowych⁹³, w ocenie NIK, udzielenie zamówienia z zastosowaniem przepisów ustawy Pzp jest działaniem zmierzającym do obniżenia kosztów działalności

⁸⁷ Z kolejnymi aneksami.

⁸⁸ Nr P/04/031 KGP/41023-3/04.

⁸⁹ M.in. wynikającą z wystąpienia pokontrolnego NIK nr P/04/031 z 18 stycznia 2005 r. Ponadto Spółka w aneksie nr 2 do rocznego planu działań (...) na 2014 r. wniosła o możliwość przeznaczenia kwoty 22 tys. zł na przygotowanie i przeprowadzenie przez podmiot zewnętrzny postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na wybór dostawcy energii elektrycznej (pismo nr 606/10/2014 z 7 października 2014 r.), co zostało zaakceptowane przez Ministra Gospodarki (pismo nr DGA-II-4119-3-1/16/14 z 29 października 2014 r.).

⁹⁰ § 12 pkt. 2 umowy nr 03-620, § 12 pkt. 3 i pkt. 7 umowy nr 08-409.

⁹¹ Umowy z 1 lutego 2013 r. i z 11 lutego 2014 r. W treści wcześniejszej umowy z 28 kwietnia 2006 r. wraz z późniejszymi aneksami nie odnoszono się do obowiązku stosowania ustawy Pzp.

⁹² Na skutek wejścia w życie nowelizacji ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r., nr 89, poz. 625 ze zm.) dokonanej ustawą z dnia 4 marca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62, poz. 552).

⁹³ Kwota wydatków na zakup energii elektrycznej i usług przesyłowych 35 679,59 tys. zł / łączna kwota wydatków Spółki 113 499,62 tys. zł x 100% = 31,43%.

Spółki. Wobec braku ich zastosowania cena świadczonych usług nie została zweryfikowana rynkowo, co mogło doprowadzić do braku konkurencyjności ekonomicznej stawek, jakimi obciążana była Spółka.

(dowód: akta kontroli str. 825-852, 887-917, 952, 966)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie udzielania zamówień na realizację zadań związanych z prowadzonym odwadnianiem nieczynnych wyrobisk.

3. Wyposażenie w niezbędne środki techniczne

Opis stanu faktycznego

3.1. Zgodnie z dokumentacją głównego odwadniania przy szybie „Bolko” oraz Planem Ruchu CP Bolko komora pomp głównego odwadniania zlokalizowana jest na głębokości 124,4 m od zrębu szybu i jest wyposażona w 13 sztuk agregatów pompowych typu OW 250 o wydajności 8,2 m³/min każda. W pompowni zainstalowane są dwa zespoły pompowe po sześć pomp oraz jedna pompa rezerwowa.

(dowód: akta kontroli str. 1514, 1521, 1535)

3.2. Spółka w okresie objętym kontrolą podjęła następujące działania w zakresie modernizacji pompowni:

1) W 2007 r.:

- zmodernizowała system sterowania silników 6 kV napędzających pompy OW 250, dostosowując go do obowiązujących przepisów w tym zakresie,
- dokonała modernizacji stacji wentylatorów głównych, polegającej na wymianie istniejących wentylatorów na wentylatory nowszego typu WLE 1004A/1, zapewniających lepsze przewietrzanie wyrobisk a tym samym poprawę atmosfery kopalnianej panującej w wyrobiskach. W ramach tego zadania zmieniono system sterowania wentylatorów dostosowując go do obowiązujących przepisów.

2) W latach 2007-2008 dokonała modernizacji systemu odwadniania polegającej, m.in. na zabudowaniu 18 szt. napędów elektrycznych do zasuw DN250, doprowadzających wodę do kolektorów zbiorczych DN600, zabudowanych nad pompami OW 250. Ponadto zabudowano 2 szt. napędów elektrycznych do zasuw DN600 na kolektorach zbiorczych DN600 w pompowni głównego odwadniania.

3) W 2012 r. zakupiła dwie nowe pompy OW 250 typu B w wykonaniu przeciwerozijnym, tj. bardziej wytrzymałym i odpornym na działanie chlorków i siarczanów zawartych w wodzie kopalnianej. Pompy te zostały 2013 r. zabudowane w pompowni głównego odwadniania.

4) W 2014 r. zakupiła 22 szt. nowych zasuw DN250 przeznaczonych do zabudowy w pompowni głównego odwadniania w miejsce zasuw już wyeksploatowanych. W 2014 r. zostało zabudowanych 6 szt. zasuw DN250, zabudowa pozostałych nastąpi w 2015 r.

5) W grudniu 2014 r. zakupiła jedną pompę OW 250 B w wykonaniu przeciwerozijnym.

(dowód: akta kontroli str. 1560-1622)

3.3. W okresie objętym kontrolą Spółka przeprowadziła dwa postępowania w trybie przetargu nieograniczonego (PN/9/2012 i PN/3/2014) o udzielenie zamówienia publicznego na dostawy pomp OW 250. Kontrola ww. postępowań nie wykazała nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 1668, 2303-2462)

Zadanie „Zakup dwóch pomp do komory pomp głównego odwadniania” zostało wprowadzone do „Rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych – Zakładów Górniczo Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. w Bytomiu na 2012 rok” aneksem nr 3 z października 2012 r. Na realizację tego zadania przewidziano w planie 480,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1670)

W wyniku rozstrzygnięcia postępowania nr PN/9/2012 i wyłonienia dostawcy w dniu 26 listopada 2012 r. Spółka zawarła umowę z firmą Grupa Powen-Wafapomp S.A. na dostawę 2 szt. pomp wirowych trójstopniowych typu OW-250. Wynagrodzenie dostawcy ustalono na 479,5 tys. zł brutto i taką kwotę wydatkowała Spółka na zakup pomp. Umowa

przewidywała kary umowne za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy. Termin realizacji umowy określono do dnia 27 grudnia 2012 r. Dostarczenie pomp zostało poświadczane przez przedstawicieli Spółki oraz dostawcy protokołem zdawczo-odbiorczym z 11 grudnia 2012 r. Zamawiający stwierdził kompletność urządzeń oraz potwierdził dostarczenie wymaganych dokumentów. Obie ww. pompy zostały zamontowane w komorze pomp głównego odwadniania pompowni.

(dowód: akta kontroli str. 935-940, 2376-2390)

Zadanie „Zakup pompy OW-250” zostało wprowadzone do „Rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych – Zakładów Górniczo-Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. w Bytomiu na 2014 rok”, aktualizacją z października 2014 r. Na realizację tego zadania przewidziano środki w wysokości 264,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1671)

W wyniku rozstrzygnięcia postępowania nr PN/3/2014 i wyłonienia dostawcy w dniu 26 listopada 2014 r. Spółka zawarła umowę z firmą Grupa Powen-Wafapomp S.A. na dostawę jednej pompy wirowej trójstopniowej typu OW-250. Wynagrodzenie ustalono na 243,6 tys. zł brutto i taką kwotę Spółka wydatkowała na zakup pompy. Umowa przewidywała kary umowne za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy. Termin realizacji umowy określono do dnia 23 grudnia 2014 r. Dostarczenie pompy zostało poświadczane przez przedstawicieli Spółki oraz dostawcy protokołem zdawczo-odbiorczym z 22 grudnia 2014 r. Komisja dokonująca odbioru stwierdziła, że pompa została wykonana zgodnie z zamówieniem publicznym Nr PN/3/2014 oraz dokumentacją techniczną i nadaje się do eksploatacji w CP Bolko. Zamawiający potwierdził kompletność urządzenia oraz dostarczenie wymaganych dokumentów.

(dowód: akta kontroli str. 2448-2462)

3.4. W okresie objętym kontrolą Spółka przeprowadziła dwa postępowania w trybie przetargu nieograniczonego (nr 3/PN/2008 i nr PN/4/2012) o udzielenie zamówienia publicznego na „Świadczenie usług w zakresie prac remontowo-naprawczych w obrębie całego kompleksu budynków, budowli, maszyn i urządzeń Centralnej Pompowni Bolko”. Kontrola postępowania nr 3/PN/2008 nie wykazała nieprawidłowości.

W „Rocznym planie działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych – Zakładów Górniczo-Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. w Bytomiu na 2009 r.”, sporządzonym w grudniu 2008 r., ujęto w „Harmonogramie zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym” zadanie „Remonty, modernizacje urządzeń i obiektów” na kwotę 1 520,0 tys. zł. Kwota ta po aktualizacji planu w marcu 2009 r. została obniżona do 1 500,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1669-1670)

W ramach postępowania nr 3/PN/2008 na usługi remontowe wpłynęła jedna oferta firmy Pumech, z którą Spółka zawarła 19 stycznia 2009 r. umowę ramową. Przedmiot zamówienia został szczegółowo sformułowany w zał. nr 1 do umowy. Umowa obowiązywała w okresie od 19 stycznia 2009 r. do 19 stycznia 2013 r. W ramach realizacji ww. umowy Spółka wydatkowała kwotę 6 528,1 tys. zł brutto. Umowa przewidywała kary umowne za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy. Zgodnie z § 4 ust. 4 umowy: „Stawki roboczogodzin, o których mowa w ust. 1, podlegać będą waloryzacji w danym roku kalendarzowym o roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych. Pierwsza waloryzacja nastąpi w roku 2010. W latach następnych waloryzacji podlegać będą zwaloryzowane kwoty roboczogodzin. Zwaloryzowane kwoty roboczogodzin obowiązywać będą każdorazowo od miesiąca następującego po miesiącu, w którym opublikowano roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych za rok ubiegły”.

(dowód: akta kontroli str. 1512, 2547-2576)

W dniu 30 grudnia 2009 r. Spółka zawarła z Pumechem porozumienie w związku z tym, iż w projekcie ustawy budżetowej na 2010 r. zaplanowano dla CP Bolko dotację podmiotową w wysokości 10 000,0 tys. zł. Kwota ta, jak podano w porozumieniu, nie zapewniała dostatecznego poziomu finansowania działań wykonywanych przez Spółkę. W związku z powyższym strony w trybie zgodnych oświadczeń woli odstąpiły, w okresie

od 1 stycznia do 31 marca 2010 r., od realizacji postanowień ustalonych w § 4 ust. 4 ww. umowy. Porozumieniem z 18 marca 2010 r., wobec decyzji⁹⁴ Ministra Gospodarki przyznającej CP Bolko dodatkowe środki budżetowe w kwocie 2 000,0 tys. zł, strony postanowiły, iż począwszy od 1 kwietnia 2010 r. wchodzi w życie postanowienia ww. umowy dotyczące waloryzacji stawek roboczogodzin. Jednocześnie Pumech oświadczył, iż nie wnosi i nie będzie wnosił w przyszłości żadnych roszczeń w stosunku do Spółki z tytułu odstąpienia w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2010 r. od realizacji postanowień określonych w § 4 ust. 4 umowy z 19 stycznia 2009 r. Porozumieniem z 1 kwietnia 2010 r. strony postanowiły, począwszy od 1 kwietnia 2010 r., stosować stawki roboczogodzin zwaloryzowane o 3%, czyli o 0,5% poniżej rocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, który zgodnie z ogłoszeniem wydanym w dniu 14 stycznia 2010 r. przez Główny Urząd Statystyczny⁹⁵ wyniósł 3,5%. Wykonawca oświadczył, iż nie wnosi i nie będzie wnosił w przyszłości żadnych roszczeń w stosunku do Spółki z tytułu odstąpienia 1 kwietnia 2010 r. do czasu kolejnej waloryzacji - od realizacji postanowień określonych w § 4 ust. 4 umowy z 19 stycznia 2009 r. W dniu 31 grudnia 2010 r. strony zawarły aneks do ww. umowy w związku ze zmianą, od 1 stycznia 2011 r., stawki podatku VAT z 22% do 23%.

(dowód: akta kontroli str. 2577-2582)

W „Rocznym planie działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych – Zakładów Górniczo Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. w Bytomiu na 2012 rok” ujęto w „Harmonogramie zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym” kwotę 1 583,0 tys. zł z przeznaczeniem na usługi remontowe.

(dowód: akta kontroli str. 1670)

W ramach postępowania nr PN/4/2012 wpłynęła jedna oferta firmy Pumech, z którą Spółka zawarła 13 listopada 2012 r. umowę ramową nr 1/PN/2012. Szczegółowy zakres prac objętych umową określał zał. nr 1 do umowy. Umowa została zawarta na okres od 20 stycznia 2013 r. do 19 stycznia 2017 r. Zgodnie z § 6 ust. 1 umowy, łączna wartość środków finansowych, jaką Spółka zamierza przeznaczyć na realizację prac objętych umową nie przekroczy 7 100,0 tys. zł brutto. W ramach realizacji ww. umowy Spółka wydatkowała do 31 grudnia 2014 r., kwotę 4 007,3 tys. zł brutto. Umowa przewidywała kary umowne za niewykonanie lub nienależyte wykonanie przedmiotu umowy. Zgodnie z § 5 ust. 4 umowy: „*Stawki roboczogodzin, o których mowa w ust. 1, podlegać będą waloryzacji w danym roku kalendarzowym o roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Pierwsza waloryzacja nastąpi w roku 2014. W latach następnych waloryzacji podlegać będą zwaloryzowane kwoty roboczogodzin. Zwaloryzowane kwoty roboczogodzin obowiązywać będą każdorazowo od miesiąca następującego po miesiącu, w którym opublikowano roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych za rok ubiegły.*”

(dowód: akta kontroli str. 1512, 2654-2667, 2677-2706)

W toku kontroli NIK, zbadano realizację pięciu umów⁹⁶ zawartych z firmą Pumech na wykonanie remontów kapitalnych lub awaryjnych pomp OW-250, opracowanych w oparciu o warunki i zasady określone w umowie ramowej Nr 3/PN/2008 z 19 stycznia 2009 r. oraz jednej umowy⁹⁷, opracowanej w oparciu o umowę ramową Nr 1/PN/2012 z 13 listopada 2012 r. Wykonanie remontów pomp było w każdym przypadku poświadczane w formie protokołów zdawczo-odbiorczych przez uprawnione osoby ze strony Spółki i Pumechu. Wszystkie remonty zostały wykonane w terminach określonych w umowach. Wysokość wypłaconych wykonawcy wynagrodzeń za remonty pomp była zgodna z kwotami określonymi w umowach.

(dowód: akta kontroli str. 973-990, 1030-1136, 1152-1170)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

⁹⁴ Decyzja DBF-I-0310-2/10 z 12 marca 2010 r.

⁹⁵ M.P. Nr 4/2010, poz. 43.

⁹⁶ Umowy zawarte: 26 lutego 2009 r., 20 kwietnia 2009 r., 10 maja 2011 r., 14 września 2011 r. i 8 marca 2012 r.

⁹⁷ Umowa zawarta 7 marca 2014 r.

1. Spółka niegospodarnie wydatkowała dotacje budżetowe na usługi remontowe przeszło 20-letnich pomp odwadniających, zainstalowanych w komorze pomp głównego odwadniania, których koszty zbliżone były do cen rynkowych nowych urządzeń. I tak:

- na podstawie umowy z 20 kwietnia 2009 r. Pumech wykonał remont kapitalny pompy nr 8 (o nr fabr. 266416, zabudowanej w pompowni w 1988 r.), obciążając CP Bolko fakturą VAT⁹⁸ na kwotę brutto 285 480,00 zł⁹⁹, co stanowiło 78% wartości nowej pompy oferowanej przez podmiot zewnętrzny w 2009 r.¹⁰⁰. Obie ww. kwoty obejmują także demontaż i montaż pompy.

(dowód: akta kontroli str. 1001-1002, 1044-1063)

- na podstawie umów z 11 sierpnia i z 14 września 2011 r. Pumech wykonał demontaż oraz remont kapitalny/montaż pompy nr 11 (o nr fabr. 296515, zabudowanej w pompowni w 1993 r.), obciążając CP Bolko fakturami VAT¹⁰¹ na łączną kwotę brutto 230 010,00 zł¹⁰², co stanowiło 63% wartości nowej pompy oferowanej przez podmiot zewnętrzny na przełomie lat 2008 i 2009 r.¹⁰³ i 78% wartości nowej pompy oferowanej przez podmiot zewnętrzny w 2012 r.¹⁰⁴. Obie ww. kwoty obejmują także demontaż i montaż pompy

(dowód: akta kontroli str. 994, 999-1002, 1101-1136, 1184-1185)

- na podstawie umów z 9 lutego i z 8 marca 2012 r. Pumech wykonał demontaż oraz remont kapitalny/montaż pompy nr 13 (o nr 296516, zabudowanej w pompowni w 1993 r.), obciążając CP Bolko fakturami VAT¹⁰⁵ na łączną kwotę brutto 237 390,00 zł¹⁰⁶, co stanowiło 81% wartości nowej pompy oferowanej przez podmiot zewnętrzny w 2012 r.¹⁰⁷. Obie ww. kwoty obejmują także demontaż i montaż pompy.

(dowód: akta kontroli str. 993-994, 1137-1170)

Prezes wyjaśnił, że decyzja o wykonaniu remontu podejmowana jest w przypadku gdy koszt jego wykonania jest niższy od kosztu zakupu nowej pompy, zakup musi być bowiem poprzedzony sporządzeniem aneksu do rocznego planu działań (przesunięcie środków finansowych) oraz wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę pomp, która to procedura może trwać nawet 6-7 miesięcy – co powoduje zagrożenie dla funkcjonowania pompowni w przypadku wystąpienia, np. awarii innego agregatu pompowego, natomiast czas wyłączenia pompy do remontu to okres około 3-5 tygodni.

(dowód: akta kontroli str. 891-895, 993-996)

⁹⁸ Nr FA/300/2009 z dnia 30 kwietnia 2009 r.

⁹⁹ Kalkulacja ofertowa na demontaż, remont i montaż sporządzona przez Pumech z 16 kwietnia 2009 r. opiewała na kwotę netto 235.782,00 zł, w protokole z negocjacji z 17 kwietnia 2009 r. ustalono wynagrodzenie wykonawcy na kwotę 234.000,00 zł netto i 285.480,00 zł brutto.

¹⁰⁰ Zgodnie z ofertą z dnia 17 marca 2009 r. złożoną przez Grupę Powen-Wafapomp S.A. cena nowej pompy OW-250B/3 wynosiła netto 279.800 zł i brutto 341.356 zł (podatek VAT 22%) + koszty demontażu i montażu w kwocie brutto 24.583 zł – wg kalkulacji ofertowej Pumech z 16 kwietnia 2009 r., tj. łącznie 365.939 zł brutto.

¹⁰¹ Nr FA/576/2011 z 31 sierpnia 2011 r. na kwotę brutto 29.520,00 zł (demontaż) oraz nr FA/659/2011 z 30 września 2011 r. na kwotę brutto 200.490,00 zł (remont/montaż).

¹⁰² Kalkulacja ofertowa na remont pompy sporządzona przez Pumech z 29 sierpnia 2011 r. opiewała na kwotę netto 161.600,00 zł, kalkulacja ofertowa na remont sporządzona przez Pumech z 12 września 2011 r. opiewała na kwotę netto 165.540,00 zł, w protokole z negocjacji z dnia 13 września 2011 r. ustalono wynagrodzenie wykonawcy na kwotę 163.000,00 zł netto i 200.490,00 zł brutto

¹⁰³ Prezes w dniu 19 marca 2015 r. wyjaśnił, że przed zleceniem wykonania remontu kapitalnego pompy o numerze 11 Spółka bazowała na ofertach Grupy Powen-Wafapomp S.A. z dnia 2 grudnia 2008 r. i z dnia 17 marca 2009 r. - zgodnie z tymi ofertami cena nowej pompy OW-250B/3 wynosiła netto 279.800 zł i brutto 341.356 zł (podatek VAT 22%) + koszty demontażu i montażu w kwocie brutto 24.583 zł – wg kalkulacji ofertowych Pumech z 23 lutego 2009 r. i 16 kwietnia 2009 r., tj. łącznie 365.939 zł brutto.

¹⁰⁴ Zgodnie z fakturą nr S12012120086 z dnia 11 grudnia 2012 r. wystawioną przez Grupę Powen-Wafapomp S.A., koszt nowej pompy OW 250 B/3 wynosił 239.762,67 zł brutto (analogicznie do oferty z dnia 6 marca 2012 r.), koszt demontażu według faktury VAT nr FA/536/2013 z dnia 18 lipca 2013 r. wystawionej przez Pumech – 20.172 zł brutto i koszt montażu wg umowy z Grupą Powen-Wafapomp S.A. z dnia 1 sierpnia 2013 r. – 33.183,56 zł, tj. łącznie 293.118,23 zł brutto.

¹⁰⁵ Nr FA/111/2012 z 29 lutego 2012 r. na kwotę brutto 30.750,00 zł (demontaż) oraz nr FA/212/2012 z 30 marca 2012 r. na kwotę brutto 206.640,00 zł (remont/montaż).

¹⁰⁶ Kalkulacja ofertowa na remont i montaż sporządzona przez Pumech z 23 lutego 2012 r. opiewała na kwotę netto 171.600,00 zł, w protokole z negocjacji z 8 marca 2012 r. ustalono wynagrodzenie wykonawcy na kwotę 168.000,00 zł netto i 206.640,00 zł brutto.

¹⁰⁷ Prezes w wyjaśnieniach z 9 marca 2015 r. podał, że „koszt zakupu nowej pompy (...) wyniósłby 293.118,23 zł brutto” (zgodnie z ofertą Grupy Powen-Wafapomp S.A. z 6 marca 2012 r. koszt nowej pompy OW 250 B/3 wynosił 239.762,67 zł brutto, koszt demontażu wg faktury VAT nr FA/536/2013 z 18 lipca 2013 r. wystawionej przez Pumech – 20.172 zł brutto i koszt montażu wg umowy z Grupą Powen-Wafapomp S.A. z 1 sierpnia 2013 r. – 33.183,56 zł, tj. łącznie 293.118,23 zł brutto).

W ocenie NIK, przytoczona wyżej argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie, m.in. z następujących przyczyn:

- remonty kapitalne przeprowadzane były, zgodnie z instrukcją nr 11/A/MP z 10 grudnia 2010 r.¹⁰⁸, z uwagi na znaczną liczbę przepracowanych pompogodzin¹⁰⁹, co umożliwiało wcześniejsze przewidzenie konieczności ich wykonania, a tym samym wykonanie analizy ich opłacalności oraz zaplanowanie i przeprowadzenie procedury zakupu nowych pomp i dostawy w terminie zapewniającym ciągłość funkcjonowania pompowni (uwzględniającym czas trwania postępowania o zamówienie publiczne);

(dowód: akta kontroli str. 925-927, 1174)

- Spółka wielokrotnie podnosiła argument¹¹⁰, że sprawność i wydajność pomp zabudowanych w komorze głównego odwadniania w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku – pomimo sukcesywnie prowadzonych prac remontowych – stopniowo się obniża, co ma bezpośrednie przełożenie na koszt ich eksploatacji (m.in. koszty energii elektrycznej i koszty remontów). Ponadto w uchwałach w sprawie wszczęcia postępowania o zamówieniu publicznego na dostawę nowych pomp¹¹¹, wskazywano na wzrost ryzyka w zakresie ich niezawodności. Z powyższego wynika zatem, iż parametry pompy wyremontowanej nie odpowiadają parametrom charakteryzującym nowe urządzenie, co - w ocenie NIK - winno być brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o remoncie lub zakupie pompy, zwłaszcza mając na uwadze wysokość wydatków Spółki na energię elektryczną. Uwzględnić również należy fakt, iż przykładowo odbioru pompy nr 8 po remoncie kapitalnym dokonano w dniu 30 kwietnia 2009 r.¹¹², a po upływie niecałych 2 lat¹¹³ konieczne było przeprowadzenie remontu awaryjnego o wartości brutto 185.976 zł¹¹⁴. Dodać przy tym należy, że pompa nr 8 została wykonana w jednej z najstarszych wersji pomp (OW 250-AM/3 zabudowana w 1988 r.), w związku z czym decyzja o jej remoncie nie odpowiadała wyjaśnieniom Prezesa¹¹⁵, iż przy kwalifikowaniu urządzeń do remontu bądź zakupu bierze się pod uwagę m.in. „zapewnienie unifikacji urządzeń w celu m.in. zapewnienia dostępności części zamiennych, serwisu, odchodzenia od nieprodukowanych wersji pomp OW 250 AM”.

(dowód: akta kontroli str. 762-773, 893-894, 944-945, 1062, 1064, 1079, 1096, 2307, 2391)

- w trakcie ponad 7-miesięcznego ww. remontu awaryjnego pompa nr 8 w 2011 r.¹¹⁶ przepracowała 35 pompogodzin¹¹⁷. Powyższe, wbrew ww. wyjaśnieniom Prezesa, wskazuje, że decyzja o przeprowadzeniu remontu kapitalnego zamiast zakupu nowej pompy, nie zapobiega ryzyku wielomiesięcznego wyłączenia urządzenia z eksploatacji.

(dowód: akta kontroli str. 762-773, 1064, 1174, 1711, 1714)

- Spółka w okresie objętym kontrolą wymieniła na nowe jedynie trzy z trzynastu pomp¹¹⁸, a pozostałe obecnie używane pompy pochodzą z lat 80 i 90-tych ubiegłego wieku. Powyższe w ocenie NIK wpłynęło na ilość i zakres remontów pomp koniecznych do przeprowadzenia w tym okresie. Jak bowiem ustalono, Spółka zleciła spółce Pumech wykonanie 19 remontów, w tym 12 remontów kapitalnych i 7 remontów awaryjnych pomp, a łączne wynagrodzenie wykonawcy z powyższego tytułu wyniosło 3.451,9 tys. zł, z czego 63,3% dotyczyło remontów kapitalnych, a 36,7% remontów awaryjnych). Powyższy koszt

¹⁰⁸ w sprawie przeprowadzania okresowych przeglądów pomp głównego odwadniania typu OW250 na poziomie 124,9 m Centralnej Pompowni „Bolko”. Zgodnie z pkt. III.6 tej instrukcji, remont kapitalny przeprowadzany jest po przepracowaniu przez pompę 30 tys. godzin, z tym, że w przypadku gdy pompowana woda zawiera duże ilości zawiesiny, okres ten można skrócić o połowę.

¹⁰⁹ Na dzień zawarcia umowy o przeprowadzenie remontu kapitalnego, ilość przepracowanych pompogodzin wynosiła odpowiednio: pompa nr 8 – około 20 tys., pompa nr 11 – 20.874, pompa nr 12 – około 35 tys. zł, pompa nr 13 – 18.766.

¹¹⁰ M.in. pismo nr 171/03/2011 z 17 marca 2011 r., pismo nr 176/04/2012 z 10 kwietnia 2012 r., pismo nr 219/04/2013 z 16 kwietnia 2013 r.

¹¹¹ Uchwała nr 3/11/2012 z 6 listopada 2012 r. oraz uchwała nr 2/10/2014 z 31 października 2014 r.

¹¹² Według protokołu odbioru technicznego robót.

¹¹³ Notatka służbowa uzasadniająca konieczność remontu pompy z 2 lutego 2011 r.

¹¹⁴ Faktury VAT wystawione przez Pumech nr FA/229/2011 z 8 kwietnia 2011 r. na kwotę brutto 29.766,00 zł oraz nr FA/369/2011 z 8 czerwca 2011 r. na kwotę brutto 156.210,00 zł.

¹¹⁵ Wyjaśnienia złożone 9 marca 2015 r.

¹¹⁶ Od 2 lutego 2011 r. do 18 września 2011 r.

¹¹⁷ Co odpowiadało przeciętnemu czasowi pracy pompy przez 5 dni. Zgodnie z wyjaśnieniem Prezesa Spółki z 20 marca 2015 r., w 2011 r. średni dobowy czas pracy jednej pompy wynosił 7,2 godziny.

¹¹⁸ Z tym, że jak wykazały oględziny przeprowadzone w dniu 12 marca 2015 r., pompa nabyta w 2014 r. nie została jeszcze zamontowana.

przeprowadzenia remontów był zatem zbliżony do kosztów wymiany większości pomp na nowe (wraz z ich demontażem i ponownym montażem)¹¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 758, 935-940, 994)

W ocenie NIK, Spółka pomimo otrzymywania środków dotacyjnych w wysokości niższej od wnioskowanej¹²⁰, ma możliwość, w ramach przyznawanych środków finansowych, prowadzenia gospodarki posiadanymi urządzeniami w sposób zapewniający ich wymianę na nowe, a tym samym gwarantujący oszczędności w pozostałych wydatkach Spółki (w szczególności w wydatkach na energię elektryczną).

2. Prezes CP Bolko, działający jako Kierownik Zamawiającego w postępowaniu nr PN/4/2012¹²¹ (przetarg nieograniczony na usługi remontowe), nie złożył oświadczenia o zaistnieniu okoliczności powodujących konieczność wyłączenia go z przedmiotowego postępowania, pomimo że 2 listopada 2011 r. wpłynęła do Spółki oferta Pumechu, którego Prezes Zarządu podpisał uchwałę nr 3 z 12 sierpnia 2008 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników CP Bolko o powołaniu Prezesa Zarządu CP Bolko oraz zawarł z nim w dniu 12 sierpnia 2008 r. umowę o pracę. „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o.¹²² posiadała wówczas (i posiada nadal) udział całościowy w Spółce. Prezes Spółki złożył w dniu 28 sierpnia 2012 r. oświadczenie o braku istnienia okoliczności powodujących konieczność wyłączenia go z ww. postępowania.

(dowód: akta kontroli str. 1495-1496, 2584, 2654, 2708-2716)

Zgodnie z art. 17 ust.1 pkt 4 Pzp osoby wykonujące czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia podlegają wyłączeniu, jeżeli pozostają z wykonawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych osób. Zgodnie z art. 17 ust. 2 Pzp osoby wykonujące czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia składają -pisemne oświadczenie o braku lub istnieniu okoliczności, o których mowa w ust. 1.

Prezes Spółki wyjaśnił, że 28 sierpnia 2012 r. złożył oświadczenie, o którym mowa w art. 17 ust. 2 Pzp. Wyjaśnił ponadto, że: „(...) Przepisy nie określają terminu, w jakim to oświadczenie powinno być złożone, może być więc ono złożone przed złożeniem ofert, jak i już po ich otwarciu. Na dzień złożenia przeze mnie ww. oświadczenia nie została jeszcze złożona żadna oferta, nie miałem więc świadomości co do istnienia ewentualnych okoliczności wyłączenia, tj. powiązań z wykonawcą. Jednocześnie po złożeniu oferty przez Pumech – Orzeł Sp. z o.o., tj. po dniu 02.11.2012 r., nie podejmowałem żadnych, poza technicznymi, czynności w postępowaniu. W postępowaniu tym czynności podejmowane były przez powołaną przeze mnie komisję przetargową, w skład której nie wchodziłem. Zgodnie zaś z wyrokiem Zespołu Arbitrów z dnia 10 sierpnia 1999 r., UZP/ZO/0-650/99, wyłączenie może dotyczyć kierownika zamawiającego, chyba że podejmował w procedurze zamówienia publicznego wyłącznie czynności techniczne, np. podpisał tekst pisma o skierowanie ogłoszenia o zamówieniu do publikacji, czy tylko powołał komisję przetargową. Zawarcie przeze mnie umowy o udzielenie zamówienia publicznego z Pumech – Orzeł Sp. z o.o. jako wykonawcą wyłonionym w wyniku zakończonego postępowania również nie rodziło po mojej stronie obowiązku złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 17 ust. 2 Ustawy. W mojej ocenie nie byłem wobec tego osobą, która powinna złożyć ewentualne dodatkowe oświadczenie, poza złożonym przeze mnie dnia 28.08.2012 r.”

(dowód: akta kontroli str. 2717-2720)

Zgodnie z orzeczeniem Głównej Komisji Orzekającej z dnia 28 lipca 2011 r.¹²³: „Obowiązek, o którym mowa w art. 17 ust. 2 Pzp powstaje w toku wszczętego postępowania. Optymalnym terminem na złożenie oświadczenia będzie w szczególności czas po otwarciu

¹¹⁹ cena nowej pompy OW-250B/3 (wraz z demontażem i ponownym montażem) wynosiła w 2009 r. 365.939 zł brutto. Uwzględnwszy poziom cen z 2009 r. CP Bolko mogło wymienić 9 z 13 pomp na nowe (3.451,9 tys. zł / 365,9 tys. zł). Cena nowej pompy OW-250B/3 (wraz z demontażem i ponownym montażem) wynosiła w 2012 r. 293.118,23 zł brutto. Uwzględnwszy poziom cen z 2012 r. CP Bolko mogło wymienić 11 z 13 pomp na nowe (3.451,9 tys. zł / 293,1 tys. zł).

¹²⁰ Co omówiono w dalszej części niniejszego wystąpienia.

¹²¹ O udzielenie zamówienia publicznego na „Świadczenie usług w zakresie prac remontowo – naprawczych w obrębie całego kompleksu budynków, budowli, maszyn i urządzeń Centralnej Pompowni „Bolko” Sp. z o.o. w Bytomiu”.

¹²² Obecnie „Pumech” Sp. z o.o.

¹²³ BDF1/4900/47/53/RN-16/11/92.

ofert lub po złożeniu wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Nie można przy tym wykluczyć sytuacji, w której ze względu na ugruntowaną wiedzę osoby dokonującej czynności w postępowaniu o braku jakichkolwiek powiązań własnych z jakimkolwiek potencjalnym wykonawcą zamówienia, którego dotyczy postępowanie prowadzone przez zamawiającego, złożenie takiego oświadczenia w dacie wszczęcia postępowania będzie uzasadnione”.

(dowód: akta kontroli str. 2723-2726)

Postępowanie o udzielenie niniejszego zamówienia zostało wszczęte 23 września 2012 r.¹²⁴ Oświadczenie Prezesa Spółki z 28 sierpnia 2012 r. zostało złożone przed wszczęciem postępowania w sprawie udzielenia niniejszego zamówienia. Ponadto zdaniem NIK, Prezes CP Bolko niewątpliwie posiadał wiedzę o swoich powiązaniach z potencjalnym wykonawcą, tj. Pumechem, wzięwszy pod uwagę, że podmiot ten w przeszłości wielokrotnie świadczył usługi remontowe na rzecz Spółki

(dowód: akta kontroli str. 2584, 2672)

NIK zwraca ponadto uwagę, że analiza opłacalności przeprowadzenia remontu urządzeń winna być dokonywana w oparciu o aktualne dane rynkowe dotyczące zarówno kosztów tej usługi, jak i kosztów nabycia nowego urządzenia. Podjęcie bowiem decyzji na podstawie danych pochodzących sprzed kilku lat¹²⁵, prowadzić może do niegospodarności w tym zakresie, w szczególności biorąc pod uwagę dynamikę cen na rynku. Przykładowo, koszt remontu pompy nr 11 przeprowadzonego w 2011 r. stanowił 63% wartości nowej pompy na przełomie lat 2008-2009, i już 78% wartości nowej pompy w 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 994, 999-1002, 1101-1136)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Pompa OW-250, która została dostarczona do CP Bolko w dniu 22 grudnia 2014 r., w wyniku realizacji umowy z 26 listopada 2014 r. (postępowanie Nr PN/3/2014), nie została do czasu zakończenia kontroli NIK, tj. do 20 marca 2015 r., zamontowana w komorze pomp głównego odwadniania pompowni.

Prezes Spółki wyjaśnił, że: „(...) Zabudowa nowej pompy na stanowisku nie była ujęta w rocznym planie działań na 2014 rok, gdyż termin dostawy pompy uniemożliwił wykonanie takiego zadania do końca 2014 roku. Stąd też Spółka nie rezerwowała środków finansowych na ten cel w preliminarzu wydatków na 2014 r. Zabudowa zakupionej pompy ujęta jest w rocznym planie działań na 2015 r. Roczny plan działań na 2015 rok zaakceptowany został przez Ministra Gospodarki w dniu 17 lutego 2015 r. Dopiero po akceptacji preliminarza wydatków na rok bieżący Spółka zawarze stosowną umowę z dostawcą pompy na jej zabudowę. Centralna Pompownia Bolko Sp. z o.o. zakłada, iż montaż pompy i jej uruchomienie nastąpi do końca miesiąca kwietnia bieżącego roku. Determinowane jest to jednak możliwościami techniczno-organizacyjnymi wykonawcy prac. (...)”.

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z § 15 ust. 1 umowy z 26 listopada 2014 r. zawartej z dostawcą pomp udziela on gwarancji „na okres 12 miesięcy, licząc od dnia dostawy pompy zamawiającemu”. Dostawa pompy nastąpiła 22 grudnia 2014 r., zatem przyjmując, że pompa zostanie zamontowana w końcu kwietnia 2015 r., oznacza to że efektywny czas gwarancji ulegnie skróceniu o ok. 4 miesiące¹²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 888, 894, 2376-2385, 2833-2836)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność w badanym obszarze.

¹²⁴ Zgodnie z art. 40 ust. 1 Pzp zamawiający wszczyna postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego, zamieszczając ogłoszenie o zamówieniu w miejscu publicznie dostępnym w swojej siedzibie oraz na stronie internetowej.

¹²⁵ Decyzję o remoncie pompy nr 11 w 2011 r. podjęto m.in. w oparciu o dane z przełomu lat 2008/2009.

¹²⁶ Na podobną kwestię uwagę zwróciła także ARP. Zgodnie z wynikami kontroli ARP przeprowadzonej w czerwcu 2013 r. także zakupione w grudniu 2012 r. dwie pompy OW-250 do dnia 13 czerwca 2013 r. nie zostały zabudowane w stacji pomp, co wobec 12-miesięcznej gwarancji udzielonej od dnia dostawy pomp (11 grudnia 2012 r.) oznaczało, że w okresie połowy okresu gwarancji urządzenia te nie pracowały.

Opis stanu
faktycznego

4. Planowanie środków na realizację zadań

4.1. Spółka zgodnie z trybem ustanowionym w ustawie o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów, corocznie sporządzała wnioski o dotacje oraz roczne plany działań, zawierające, m.in. preliminarz środków planowanych na wykonanie działań w danym roku kalendarzowym. Kwoty ujęte w przedmiotowych wnioskach oraz planach odpowiadały wysokości dotacji przewidzianej w projekcie ustawy budżetowej i w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy. Przedmiotowe wnioski na lata 2007-2011 zostały zaakceptowane przez dysponenta środków w proponowanej wysokości, natomiast wnioskowane kwoty na lata 2012-2014 zostały obniżone łącznie o 627,3 tys. zł. Przyczynami korekty było głównie nieprzyznanie środków na realizację poszczególnych zadań bądź obliczenie wartości planowanych zadań w oparciu o zaktualizowane średnioroczne wskaźniki wzrostu cen podawane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego¹²⁷.

Podstawą planowania przez Spółkę wysokości środków na realizację zadań w latach 2007-2014 były w szczególności: pisemne oferty cenowe składane przez podmioty zewnętrzne w związku z zapytaniami ofertowymi CP Bolko, kosztorysy inwestorskie posiadane przez Spółkę, umowy z kontrahentami zawarte w okresie poprzedzającym proces planowania, dokumentacja CP Bolko, zawierająca informację o wydatkach ponoszonych na poszczególne zadania w okresie poprzedzającym proces planowania.

(dowód: akta kontroli str. 673, 928-934, 1428-1437, 3259)

4.2. Jedynym wykazywanym źródłem finansowania zadań ujętych w rocznych planach działań na dany rok była dotacja budżetowa. Prezes wyjaśnił, że „kwoty jakie CP Bolko może przeznaczyć na sfinansowanie poszczególnych zadań ujmowanych w preliminarzu wydatków na dany rok kalendarzowy determinuje ogólna kwota dotacji podmiotowej zapisywana corocznie w ustawie budżetowej”.

(dowód: akta kontroli str. 673)

4.3. Ustalono, że Spółka corocznie, przed złożeniem Ministrowi Gospodarki ww. wniosków i rocznych planów działań, składała zapotrzebowania na środki finansowe przewyższające kwoty ujęte w tych dokumentach oraz w ustawach budżetowych. Jednocześnie Spółka informowała Ministra Gospodarki o problemach wynikających z niedofinansowania działalności CP Bolko¹²⁸. Wskazywano, m.in. na fakt, iż podstawowe urządzenia, maszyny i instalacje Spółki są w znacznym stopniu zdekapitalizowane, co prowadzi do znacznego spadku ich sprawności, zwiększonej energochłonności, a przede wszystkim do zwiększenia awaryjności, skutkującej wzrostem ryzyka zniszczenia (zatopienia) pompowni.

(dowód: akta kontroli str. 750-773, 928-934)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

5. Rzeczowy i finansowy zakres wykonanych zadań.

Opis stanu
faktycznego

5.1. Spółka nie dysponowała własnymi dokumentami planistycznymi związanymi ze strategią własnej działalności, gdyż jak wyjaśnił jej Prezes, Spółka wykonywała i wykonuje jedynie i wyłącznie te zadania, których obowiązek realizacji wynikał z ustaw o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów.

(dowód: akta kontroli str. 661, 674)

5.2. Spółka ponosiła corocznie najwyższe wydatki w związku z realizacją podstawowego zadania obejmującego zabezpieczenie kopalń sąsiednich przez zagrożeniem wodnym, które w okresie objętym kontrolą kształtowały się następująco:

Lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tys. zł	11 206,2	11 165,4	11 199,4	13 655,0	17 323,7	14 343,2	13 397,1	13 328,1

(dowód: akta kontroli str. 658)

¹²⁷ Tj. inne od zastosowanych w danym wniosku.

¹²⁸ M.in. pismo nr 171/03/2011 z 17 marca 2011 r., pismo nr 176/04/2012 z 10 kwietnia 2012 r., pismo nr 219/04/2013 z 16 kwietnia 2013 r.

W ramach ww. zadania dokonywano, m.in. odwadniania wyrobisk kopalnianych, którego koszty wzrosły w okresie objętym kontrolą o 13,26%, z 10.308,1 tys. zł w 2007 r. do 11.675,1 tys. zł w 2014 r. (z tym, że w latach 2010-2013 koszty te wynosiły od 12.010,1 tys. zł do 13.214,7 tys. zł, co było związane głównie ze wzrostem wydatków na energię elektryczną¹²⁹). Zasadniczymi wydatkami w ramach realizacji odwadniania były wydatki na energię elektryczną¹³⁰ oraz wydatki na usługi obce polegające na prowadzeniu prac odwadniających wyrobiska po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód¹³¹ oraz polegające na realizacji remontów i modernizacji urządzeń i obiektów pompowni¹³².

(dowód: akta kontroli str. 164-278, 658, 760, 880)

W ramach zabezpieczenia kopalń sąsiednich przez zagrożeniem wodnym, kolejnymi grupami wydatków były wydatki na eksploatację rurociągów zrzutowych i stacji uzdatniania wód dołowych (wydatki w 2007 r. z wysokości 796,7 tys. zł wzrosły do kwoty 1.378,8 tys. zł w 2014 r., tj. o 73%¹³³) oraz wydatki na zapewnienie dozoru przy wykonywaniu ww. zadań (wydatki w 2007 r. z wysokości 101,4 tys. zł wzrosły do kwoty 274,1 tys. zł, tj. o 170,3%)¹³⁴.

(dowód: akta kontroli str. 164-278, 658, 760)

Kolejnym zadaniem realizowanym przez Spółkę było zapewnienie opracowania, wymaganych na podstawie odrębnych przepisów, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z wykonywaniem rocznego planu działań po zakończeniu likwidacji zakładów górniczych. Wydatki z tym związane kształtowały się następująco:

Lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tys. zł	131,8	115,9	83,2	61,3	263,6	212,9	414,0	482,4

Koszty wzrosły z 131,8 tys. zł w 2007 r. do 482,4 tys. zł w 2014 r., tj. o 266%, który to wzrost był związany z większą liczbą zleczanych opracowań¹³⁵.

(dowód: akta kontroli str. 164-278, 658, 709, 853-855)

Koszty ogólnego zarządu w okresie objętym kontrolą wzrastały (łącznie wzrost o 87%), kształtując się następująco:

Lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tys. zł	581,1	682,0	622,8	622,0	742,8	928,2	850,5	1 087,0

Powyższe związane było głównie z większymi wydatkami na płace i narzuty na płace¹³⁶ osób zatrudnionych na stanowiskach administracyjno-biurowych (wzrost o 38,7%) oraz wydatkami ewidencjonowanymi na koncie nr 552-011 „Inne koszty administracyjno-gospodarcze” (wzrost o 2 320,8%)¹³⁷. Badaniem objęto lata, w których wystąpiły największe obroty na ww. koncie, tj. rok 2012 (obroty w wysokości 255,9 tys. zł) oraz rok 2014 (obroty w wysokości 355,9 tys. zł), analizie poddając odpowiednio 18% i 46% wydatków zaewidencjonowanych na tym koncie. Ustalono, że przedmiotowe wydatki dotyczyły

¹²⁹ Przykładowo w 2007 r. wydatki na energię elektryczną wyniosły 2.872,9 tys. zł, a w 2010 r. – 6.638,7 tys. zł. Prezes wyjaśnił, że wzrost obrotów na koncie nr 501-001 „energia” podlega wahaniom w zależności od ilości godzin przepracowanych przez pompy zainstalowane w komorze pomp głównego odwadniania. Z kolei ilość godzin przepracowanych przez pompy uzależniona od faktycznej ilości wody dopływającej do chodników podziemnych i wypompowywanej na powierzchnię.

¹³⁰ Spółka w latach 2007-2014 poniosła wydatki z tytułu zakupu energii elektrycznej oraz usług przesyłowych w łącznej kwocie 35.679,6 tys. zł.

¹³¹ Usługi obce świadczone były przez jednego udziałowca, tj. przez spółkę Pumech, w oparciu o: umowę z 7 czerwca 2006 r. (aneks nr 1 z 21 grudnia 2006 r.), a następnie umowę z 5 maja 2009 r. i umowę z 29 marca 2013 r.

¹³² Usługi obce świadczone były przez jednego udziałowca, tj. przez spółkę Pumech, w oparciu o: umowę z 7 czerwca 2006 r., a następnie umowę z 19 stycznia 2009 r. i umowę z 13 listopada 2012 r.

¹³³ Wzrost wydatków w ramach tego podzadania związany był głównie ze wzrostem wydatków na wywóz i zagospodarowanie odpadów. Prezes wyjaśnił, że wzrost obrotów na koncie nr 502 – 002 „usługi obce” spowodowany był tym, iż w 2011 r. na wniosek Spółki przyznano CP Bolko dodatkowe środki finansowe, m.in. na wywiezienie z odstożników szlamu odpadu zrzuconego tam w latach 2006-2008. Z uwagi na to, iż okres magazynowania odpadu wynosi maksymalnie 3 lata, rok 2011 był ostatecznym terminem jego usunięcia w przeciwnym razie naliczone zostałyby stosowne kary.

¹³⁴ Konto księgowo nr 501-004.

¹³⁵ w 2007 r. zlecono wykonanie 18 opracowań, w 2014 r. zlecono wykonanie 35 opracowań. Opracowania zlecone w 2014 r. dotyczyły, m.in. realizacji projektu uzdatnienia podłoża gruntowego i naprawy osadników, w związku z wystąpieniem zapadliska w miejscu lokalizacji osadników wód kopalnianych (kwota 105.411 zł), realizacji projektu zabudowy aparatury kontrolno-pomiarowej wentylatorów głównych (kwota 51.660 zł), wykonania wraz z analizą pomiarów pionowości wieży szybu Bolko (kwota 31.000 zł), wykonania operatu techniczno-pomiarowego wyrobisk (kwota 52.600 zł).

¹³⁶ Konto nr 552-005. Wydatki na płace z narzutami wyniosły w 2007 r. 377.723,08 zł, a w 2014 r. 524.082,29 zł.

¹³⁷ Inne koszty administracyjno-gospodarcze wyniosły w 2007 r. 14 700 zł, a w 2014 r. 355 863,64 zł.

bieżącej obsługi prawnej Spółki, obsługi postępowań przetargowych organizowanych przez Spółkę oraz realizacji usług świadczonych w związku z notyfikacją Komisji Europejskiej pomocy publicznej – dotacji dla Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 164-278, 658, 676-698, 716-718, 743-747, 876-886)

5.3. Spółka nie prowadziła prac likwidacyjnych ani polikwidacyjnych innych niż odwadnianie. Jej działalność nie obejmowała również likwidacji (odpompowywania) zalewisk i podtopień na terenach obniżonych wskutek eksploatacji górniczej.

(dowód: akta kontroli str. 663, 675)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi

NIK zwraca uwagę, że realizacja finansowa wykonanego przez CP Bolko zakresu rzeczowego działań mogłaby być niższa, w sytuacji zapewnienia przez Spółkę prawidłowego udzielania zamówień publicznych oraz zachowania zasad gospodarności przy zlecaniu usług remontowych, o których była mowa w punkcie 2 i 3 niniejszego wystąpienia.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹³⁸, wnosi o:

- 1. Zapewnienie przeprowadzania postępowań o udzielanie zamówień publicznych na prace odwadniające z zachowaniem zasad uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców, tj. zgodnie z ustawą Pzp.**
- 2. Dokonywanie zakupu energii elektrycznej i usług przesyłowych z zastosowaniem trybów określonych w ustawie Pzp.**
- 3. Zapewnienie wyłączenia osoby wykonującej czynności w postępowaniu o zamówienie publiczne w sytuacji zaistnienia okoliczności wymienionych w art. 17 ust. 1 Pzp oraz składanie oświadczeń, o których mowa w art. 17 ust. 1 Pzp, po otwarciu ofert lub po złożeniu przez oferentów wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu.**
- 4. Zapewnienie dokonywania analiz gospodarności przeprowadzania remontów pomp odwadniających uwzględniających, m.in. aktualne rynkowe ceny nowych urządzeń.**

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

¹³⁸ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm., zwana dalej „ustawą o NIK”.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 8 maja 2015 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**